

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildning

Integrationsarbetets effekter i skolan – en jämförelse mellan Biskopsgården och Torslanda

Martina Johansson & Annelie Schmidt

LAU350

Handledare: Mirzet Turzunovic

Examinator: Tiiu Soidre

Rapportnummer: vt05 2480-005

ABSTRACT

INSTITUTION

Sociologiska institutionen vid Göteborgs universitet.

FÖRFATTARE

Martina Johansson och Annelie Schmidt.

TITEL

Integrationsarbetets effekter i skolan – en jämförelse mellan Biskopsgården och Torslanda.

SAMMANFATTNING

Syfte och frågeställningar

I denna undersökning har vi valt att titta på två skolor i två skilda stadsdelar, Biskopsgården och Torslanda. Vårt syfte är att studera om det hittills bedrivna integrationsarbetet, främst Storstadssatsningen i Göteborg, gett några synliga resultat hos den enskilda läraren i respektive arbetslag. Utifrån arbetets syfte har två frågeställningar konstruerats:

1. Skiljer sig lärarrollen åt, i de två stadsdelarna?
2. Kan vi tala om en likvärdig skola för alla?

Material

Vi har utgått från rapporter, artiklar, studier och annan litteratur som har behandlat segregation i skolan samt tagit del av utvärderingar av Storstadssatsningen i Göteborg.

Metod

Vi har använt oss av kvalitativa forskningsintervjuer för att genomföra vår undersökning.

Resultat och didaktiska konsekvenser

Vår undersökning består av ett litet empiriskt underlag men resultaten visar på att lärarrollen skiljer sig åt i Biskopsgården och Torslanda t.ex. när det gäller lärarens syn på barnen och personliga målsättningar. Därmed är det svårt att tala om en likvärdig skola för alla.

Sök- och nyckelord

Integration, segregation, Storstadssatsningen, lärarrollen, likvärdig skola.

FÖRORD

Arbetet är ett resultat av både enskilt och gemensamt skrivande och reflekterande. Det har varit en nödvändighet för arbetets fortskridande att jobba med olika delar. Vi har båda tagit del av litteratur för att få en gemensam bakgrundsbild och för att arbeta fram intervjufrågor. När intervjuerna genomfördes hade vi olika roller, den ena fungerade som intervjuare och den andra förde anteckningar och skötte teknik.

Analysarbetet genomfördes tillsammans för att sedan leda vidare till enskilt skrivande. En av oss jobbade med material och metod och den andra började med teoridelen. Den avslutande diskussionen skrevs tillsammans och arbetets färdiga resultat formades.

Ämnet för vårt arbete har varit engagerande och spännande. Att ta del av resonemang från forskare har väckt nya tankar och frågor hos oss. Det har gett många nya insikter och kunskaper som vi förhoppningsvis kan ha användning för i vår kommande yrkesprofession som lärare. Ämnet har även lett fram till personliga ställningstaganden kring en problematik som är högst aktuell.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1		
INLEDNING		6
.....		
1.1 Bakgrund		6
1.2 Göteborg – en segregerad stad.....		6
1.3 Definitioner av begrepp.....		6
1.3.1 Utländsk bakgrund.....		6
1.3.2 Utsatt område.....		6
1.3.3 Vår definition.....		7
1.4 Biskopsgården.....		7
1.4.1 Området.....		7
1.4.2 Skolor.....		7
1.5 Torslanda.....		7
1.5.1 Området.....		7
1.5.2 Skolor.....		7
1.6 Storstadssatsningen.....		8
1.7 Exempel på projekt i Göteborgsområdena.....		8
1.8 Segregation i skolan.....		8
2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR		9
3 TIDIGARE FORSKNING OCH TEORIANKNYTNING		9
3.1 Rädda Barnen.....		9
3.2 Utvärderingar av Storstadssatsningen i Göteborg.....		9
3.3 Syn på integration – segregation.....		
11		
3.4 Slentrianmässiga begrepp.....		
11		
3.5 Lärarna – en homogen grupp.....		
12		
3.6 Boende utifrån ett segregationsperspektiv.....		
12		
3.7 Betydelsen av skolans rykte.....		
13		
3.8 Synen på lärarrollen.....		
13		
3.9 ”Det svenska” som referensram.....		
14		
3.10 Tidigare forskning mot Storstadssatsningens mål och resultat.....		
14		
3.11 Jämföra områden.....		
15		

3.12	Summering.....	15
4	MATERIAL OCH METOD.....	16
4.1	Val av litteratur och andra studier.....	16
4.2	Kvalitativ forskningsintervju.....	16
4.3	Forskningsetiska principer.....	17
4.4	Motivering.....	17
4.5	Avgränsning.....	17
4.6	Intervjufrågor.....	17
4.7	Tillvägagångssätt.....	18
4.8	Bearbetning.....	18
5	UTVÄRDERING AV UNDERSÖKNINGSMETODEN.....	18
5.1	Material.....	18
5.2	Metod.....	18
5.2.1	För- och nackdelar.....	19
5.2.2	Tillvägagångssätt.....	19
5.2.3	Avgränsning.....	19
5.2.4	Andra möjliga metoder.....	19
6	RESULTATREDOVISNING.....	19
6.1	Arbetslaget i Biskopsgården.....	19
6.2	Arbetslaget i Torslanda.....	20

6.3	Tidigare uppfattningar kring området.....	20
6.4	Förändrade uppfattningar.....	21
6.5	Syn på skolan utifrån.....	21
6.6	Möjligheter och svårigheter.....	22
6.7	Lärares målsättning.....	23
6.8	Personlig utveckling.....	23
6.9	Elevernas behov.....	24
6.10	Uppnådd undervisning.....	24
6.11	Framtidssyn.....	25
7	SLUTDISKUSSION.....	26
7.1	Svar på syfte och frågeställningar.....	26
7.2	Begrepp.....	26
7.3	Sammanfattning av intervjuresultaten.....	26
7.4	Resultat mot tidigare forskning och teorier.....	27
7.4.1	Lärarna som grupp.....	27
7.4.2	Boendets betydelse.....	27
7.4.3	Skolans rykte.....	28
7.4.4	Den komplexa lärarrollen.....	29
7.4.5	Svenskan som målsättning eller inte.....	29
7.4.6	Hur de benämner barnen.....	30
7.5	Tidigare forskning mot Storstadssatsningen.....	30
7.5.1	Fler tillvägagångssätt.....	31
	REFERENSLISTA.....	32

BILAGA 1.....	34
BILAGA 2.....	35
BILAGA 3.....	36
BILAGA 4.....	37
BILAGA 5.....	38
BILAGA 6.....	39

1 INLEDNING

1.1 Bakgrund

Utgångspunkten för vårt examensarbete var en artikel publicerad 8 februari 2005 i Göteborgs-Posten, *Landets största klyfta – fortfarande lever 22 procent av barnen i Göteborg i fattigdom*. Den beskriver barn som växer upp i fattigdom och de stora skillnader som finns, beroende på vilken stadsdel barnen växer upp i. Vi anser att detta är ett stort problem som kan belysas från många infallsvinklar, bl.a. utifrån lärarrollen och hur den skiljer sig beroende på var man verkar. Vi har själva upplevt skillnader då vi gjort praktik på olika skolor, i olika områden i Göteborg. Därför kändes det relevant att göra en jämförelse mellan två stadsdelar.

1.2 Göteborg - en segregerad stad

Göteborg är idag en segregerad stad där majoritets- och minoritetskulturer lever sida vid sida. Segregation kan definieras på olika sätt. T.ex. att befolkningsgrupper med olika social status, etnicitet och kulturell bakgrund lever åtskilda (Bunar 2001:71). Vi menar att man inte bara lever sida vid sida utan att det också finns en tydlig hierarkisk skillnad som ständigt upprättas och bekräftas. Andersson, Borgegård och Franson (2001:84) anser att det är intressant att diskutera om segregation är frivillig eller inte och även kring individens fria val att välja var man vill bosätta sig.

Begreppet segregation har oftast en negativ grundton, medan begreppet integration oftast blir något man vill eftersträva. Karl-Olov Arnstberg skriver om detta i boken *I stadens utkant* som behandlar segregation, dess processer och konsekvenser. Han tar upp begreppen segregation – integration och hur man använder dem. Arnstberg menar att de egentligen kan betyda samma sak. Integration innebär att människor känner samhörighet och upprättar olika sociala relationer med varandra. Det som är intressant och som han pekar på, är att det är precis så det ser ut i ett område som utifrån beskrivs som segregerat. Alltså menar Arnstberg, blir integration och segregation i den meningen ”två olika perspektiv på samma fenomen” (Arnstberg 1997:40).

Vi anser att segregation är ett problem i samhället, eftersom effekterna av den i längden leder till orättvisor i form av bl.a. diskriminering av mer utsatta grupper. Att segregation uppstår i en stad, beror på en mängd olika faktorer som vi väljer att inte gå in på av utrymmesskäl. Vi konstaterar endast att Göteborg är en segregerad stad. Av Göteborgs 21 stadsdelar är Biskopsgården en stadsdel i ett utsatt område, enligt definitionen nedan, medan Torslanda representerar ett mindre utsatt område. Stadsdelarna gränsar till varandra geografiskt sett och speglar den problematik som segregationens effekter innebär.

1.3 Definitioner av begrepp

Utländsk bakgrund

I statistik från Göteborgs hemsida räknar de samman utländska medborgare födda i Sverige och i utlandet, samt svenska medborgare födda i utlandet. Tillsammans utgör dessa människor en grupp med utländsk bakgrund.

Utsatt område

I en av Statens offentliga utredningar (SOU 1997:61) beskrivs hur man definierar ett utsatt område. Definitionen kopplas samman med genomsnittliga inkomster i hushållen och de områden med låg inkomst, mycket låg inkomst och extremt låg inkomst betecknas som utsatta.

Vår definition

Vi använder begreppet utländsk bakgrund, och hänvisar då tillbaka till definitionen som används på Göteborgs hemsida. Med majoritetsgrupp, menar vi den största gruppen inom området med samma kulturella bakgrund. T.ex. att majoritetsgruppen i Torslanda har svensk bakgrund. Däremot utgör människor med utländsk bakgrund en minoritet i området. När vi talar om ett utsatt område, menar vi ett område som är påverkat av segregationens effekter. D.v.s. ett område där majoriteten av invånarna har utländsk bakgrund och låga inkomster. Andelen socialbidragstagare är hög, vilket vi menar är mer än tio procent av invånarna i stadsdelen.

1.4 Biskopsgården

1.4.1 Området

I Biskopsgården bor drygt 25 000 invånare. Stadsdelen expanderade stort under 50-talet och två decennier framåt då det byggdes mycket nya höghus i området. Innan dess fanns mest villabebyggelse från 20-talet. Under 80- och 90-talet renoverades och moderniserades stadsdelen och nya människor flyttade in, bl.a. arbetskraftsinvandrare från dåvarande Jugoslavien, Turkiet och Portugal. En mångkulturell stadsdel skapades. Idag speglar området ännu fler minoritetsgrupper och en stor andel av invånarna har utländsk bakgrund. Biskopsgården har i likhet med hela Göteborg brist på lediga lägenheter men området präglas ändå av stor in- och utflyttning. Antalet socialbidragstagare i Biskopsgården var 4198 personer år 2003. Detta motsvarar 16 procent av antalet invånare i stadsdelen (www.biskopsgarden.goteborg.se). (Se bilaga 1, 2 och 5).

1.4.2 Skolor

Det finns fem kommunala grundskolor belägna i Biskopsgården. 64 procent av alla grundskolelever i Biskopsgården har utländsk bakgrund. 53 språk finns representerade. 427 grundskolelever väljer att gå i friskolor vilket motsvarar 18,3 procent av alla elever i år 1-9. 60 procent av alla elever i årskurs 9 är inte godkända i ett eller flera ämnen (www.biskopsgarden.goteborg.se och www.goteborg.se/statistik). Kvalitetsmätningen hos medarbetare i grundskolan visar att 47 procent är nöjda medarbetare (årsredovisning 2004 SDN Biskopsgården).

1.5 Torslanda

1.5.1 Området

I Torslanda bor knappt 20 000 invånare. Stadsdelen expanderar stort, från att ha varit landsbygd till att under de senare decennierna blivit ett attraktivt område att bo i. Andelen egna hem och bostäder dominerar stort i Torslanda, men antalet hyresrätter har ökat från 70 lägenheter år 2002 till ca 350 under år 2004. I Torslanda är antalet invånare med socialbidrag 199 personer år 2003, vilket motsvarar en procent av stadsdelens invånare. Stadsdelen har en liten andel invånare med utländsk bakgrund. (www.torslanda.goteborg.se). (Se bilaga 3, 4 och 5).

1.5.2 Skolor

Det finns tio kommunala grundskolor i Torslanda. Två procent av alla grundskolelever i stadsdelen har invandrarbakgrund. Andelen barn med invandrarbakgrund 2004 var också två procent. 18 språk finns representerade. 97 grundskolelever väljer att gå i friskolor vilket motsvarar tre procent av alla barn i skolåldern. Tolv procent av alla elever i årskurs nio är inte godkända i ett eller flera ämnen (www.torslanda.goteborg.se och www.goteborg.se/statistik). Kvalitetsmätningen från 2004 visar att 57 procent av alla medarbetare i skolan är nöjda (Årsrapport 2004, Göteborgs stad Torslanda).

1.6 Storstadssatsningen

Regeringen introducerade 1998 en proposition, *Utveckling och rättvisa – en politik för storstaden på 2000-talet*. Målen med storstadspolitiken var för det första ”att ge storstadsregionerna goda förutsättningar för en långsiktigt hållbar tillväxt för att därmed kunna bidra till att nya jobb skapas såväl inom regionerna som i övriga delar av landet” (Stenberg 2004:7). Och för det andra ”att bryta den sociala och etniska segregationen i storstadsregionerna och att verka för jämlika levnadsvillkor för storstädernas alla invånare oavsett ursprung” (Stenberg 2004:7). En Storstadskommitté tillsattes, vars första strategi var att initiera lokala utvecklingsamtal som strävade utifrån storstadspolitikens andra mål. Allt som allt satsades två miljarder för att främja de mest utsatta områdena i och runt Stockholm, Göteborg och Malmö. Vad gällde skola satte man upp som långsiktiga mål att bl.a. stärka det svenska språkets ställning och ge alla elever förutsättningar för att nå målen i grundskolan. Framförallt att ingen elev skulle lämna grundskolan utan tillräckliga kunskaper i kärnämnen. Syftet var att bryta segregationen både på nationell-, kommunal- och stadsdelsnivå (Stenberg 2004:7-8).

Som ett led i detta tecknade regeringen lokala utvecklingsavtal, Storstadssatsningen, med sju kommuner. Dessa var Göteborg, Malmö,

Stockholm, Botkyrka, Haninge, Huddinge och Södertälje. Göteborg undertecknade sitt första lokala avtal 2001. De stadsdelar som ingick var Gårdsten, Hjällbo, Bergsjön och Norra Biskopsgården (Göteborgs Stad 2005:7). Kommunen fick ett statligt stöd som omfattade 345 miljoner kronor under perioden 2000 till 2005 och pengarna fördelades mellan områdena främst utifrån antal invånare (Göteborgs Stad 2005:9).

Kommunstyrelsen i Göteborg har haft det övergripande ansvaret för storstadssatsningen medan de berörda stadsdelsnämnderna ansvarade för att sätta lokala mål, genomföra insatser och göra lokala uppföljningar (Göteborgs Stad 2005:8).

1.7 EXEMPEL PÅ PROJEKT I GÖTEBORGSOMRÅDEN

I Gårdsten satsades bl.a. på olika språkprojekt i skolan, där eleverna fick undervisning på sitt modersmål, medan andraspråket lärdes in. Hjällbo valde att satsa på bl.a. fortbildning, och i stort sett all pedagogisk personal i förskolan gick en fempoängskurs, *Tvåspråkig utveckling i förskolan*, vid Göteborgs Universitet. En skola i Bergsjön startade en satsning på ett läs- och skrivprojekt, där skönlitteratur skulle genomsyra undervisningen. I Norra Biskopsgården öppnades en samlingspunkt som kallades Idépunkten, ett medborgarkontor vars syfte var att fungera som en träffpunkt för områdets invånare. Här fanns datorer som vuxna kunde använda t.ex. för att leta jobb, läsa nyheter från hemländer och skicka e-mail (Göteborgs Stad 2005:25-80).

1.8 Segregation i skolan

Segregationen avspeglar sig i skolan. Klyftorna i samhället överförs till skolan i spänningsfältet mellan elevernas bakgrund och lärarnas vardagliga praktiker (Bunar 2001:18). Skolorna följer samma skollag, förordningar och läroplaner och ska därmed vara lika i sina intentioner. Trots detta menar vi, skiljer de sig avsevärt åt när det gäller t.ex. verksamheter, pedagogiska diskussioner och föräldrars engagemang beroende på var skolorna är geografiskt placerade.

I Lpo 94 står följande: ”Skolan är en social och kulturell mötesplats som både har en möjlighet och ett ansvar för att stärka denna förmåga hos alla som arbetar där” (Läraryrket 2002:10). Vidare står det att ”alla som arbetar i skolan skall medverka till att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar för människor också utanför den närmaste gruppen” (Läraryrket 2002:14).

2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

I denna undersökning har vi valt att titta på två skolor i två skilda stadsdelar, Biskopsgården och Torslanda. Vårt syfte är att studera om det hittills bedrivna integrationsarbetet, främst Storstadssatsningen i Göteborg, gett några synliga resultat hos den enskilda läraren i respektive arbetslag.

Utifrån arbetets syfte har två frågeställningar konstruerats:

1. Skiljer sig lärarrollen åt, i de två stadsdelarna?
2. Kan vi tala om en likvärdig skola för alla?

3 TIDIGARE FORSKNING OCH TEORIANKNYTNING

3.1 Rädda Barnen

Barnfattigdomen i Sverige Årsrapport 2004, ger en bild av barn som växer upp i fattigdom i de tre storstadsområdena, Stockholm, Göteborg och Malmö. Sammanlagt ingick 49 stadsdelar. Ansvarig för rapporten är Tapio Salonen, professor i socialt arbete vid Lund och Växjö universitet. I rapporten säger han att det inte går att på ett heltäckande sätt ringa in alla delar för att definiera barnfattigdom. Men han utgår från två mått: låg inkomststandard och socialbidrag. ”Det ena måttet – låg inkomststandard – är en direkt spegling av hushållsekonomin, medan det andra – socialbidraget – påverkas av olika samhällspolitiska åtgärder” (Rädda Barnen 2004:35). På stadsdelsnivå i storstäderna visar rapporten bl.a. att klyftorna växte mellan rikare och fattigare stadsdelar under perioden 1991-2002. Siffrorna för de två stadsdelar som vår jämförelse bygger på visar bl.a. att Torslanda är den stadsdel, totalt sett, som har lägst andel barn som lever i fattiga hushåll, 4,2 procent. Biskopsgården däremot hamnar på 43:e plats av 49, med 37,6 procent (Rädda Barnen 2004:45).

Andelen barn med utländsk bakgrund varierar väldigt markant mellan storstädernas stadsdelar. I Biskopsgården bodde det år 2002, 5375 barn. Av dessa var 68,7 procent barn med utländsk bakgrund. I Torslanda fanns det vid samma tidpunkt 5630 barn och av dessa var 10,2 procent av utländsk bakgrund (Rädda Barnen 2004:47).

3.2 Utvärderingar av Storstadssatsningen i Göteborg

Utvärderingen *Storstad – om Storstadssatsningen i Göteborg*, en sammanställning av kommunstyrelsens storstadsgrupp, visar på att insatserna har

givit goda resultat för många medverkande. Men det övergripande nationella målet – att bryta den sociala, etniska och diskriminerande segregationen i storstädernas utsatta bostadsområden, har inte uppnåtts, varken i Göteborg eller i de andra två storstadsområdena (Göteborgs Stad 2005:90-91).

I utvärderingen framkommer att det är viktigt att skilja på segregation och segregationens effekter. Man kommer inte åt segregationen med en storstadssatsning, på det sätt som den har genomförts. Det handlar mer om bostads- och arbetsmarknad och inkomstfördelning. Insatserna kan kanske för en tid mildra segregationens effekter och göra stadsdelen bättre att bo i (Göteborgs Stad 2005:91).

Utvärdering av Lokala Utvecklingsavtal har genomförts på sex olika institutioner på Göteborgs universitet och på Chalmers tekniska högskola. Göteborgs-Posten har sammanställt utvärderingarna vars resultat sammanfattas med att ”det är fel att tro att strukturella problem kan lösas genom lokala insatser” (Sydвик i G-P 2004-11-28). Arbetslöshet, utanförskap och boendesegregation kan man inte komma tillrätta med enbart genom åtgärder där problemen finns. Kommunens stora lägenhetsinnehav har t.ex. inte använts för att blanda befolkningen. Det skulle kunna ge stor effekt på kort tid, påpekas i en utvärdering. Vidare sägs att utvärderarna har haft svårt att mäta effekter av Storstadssatsningen inom skolan. Bl.a. för att neddragningar har gjorts i ordinarie skolanslag under projektiden i Biskopsgården och Gårdssten (Sydвик i G-P 2004-11-28).

I en av de lokala utvärderingarna från Göteborgs universitet, tar man upp hur Norra Biskopsgården formulerade sig i sina lokala utvecklingsavtal. Målen berörde främst den egna stadsdelen, ”de ska själva genom att vara ett föredöme påverka omgivningen att vara mindre fördomsfull gentemot utlandsfödda människor” (Stenberg 2004:37). På det sättet stämmer de lokala målen relativt dåligt med målen på högre nivå. Det finns inte några mål som direkt anger att ökad integration i Göteborg skall vara positivt, eller att en ny attitydförändring gentemot utlandsfödda i de andra tjugo stadsdelarna i Göteborg skulle vara en viktig vision i arbetet. (Stenberg 2004:37).

Anders Törnquist har skrivit en artikel i Göteborgs-Posten där han menar att Storstadssatsningen har varit till nytta för de utsatta områdena på många sätt. Men han säger också att de ursprungliga målen var orealistiska och inte tillräckliga för att angripa segregationen. De övergripande målen har inte uppnåtts, däremot har pengarna kommit till nytta när det gäller lokala projekt. Törnquist har kommit fram till att de tillfälliga satsningar som Storstadssatsningens har varit, måste knytas till mer bestående strukturer som t.ex. skola för att få genomslagskraft. Han tror att de satsningar som gjorts inom skola/språk på längre sikt kan ha en integrerande effekt (Törnquist i G-P 2005-03-31).

Törnquist diskuterar varför man hela tiden säger att Storstadssatsningen misslyckades, när så inte har varit fallet enligt honom. Han säger att ett av skälen är politiskt retoriskt. Men menar han, de övergripande målen var aldrig realistiskt ställda och då blir Storstadssatsningen ett misslyckande. I Göteborg är det fortfarande samma områden som fick pengar som ligger sämst till i statistiken över segregationen. Integrationen har inte heller ökat i Göteborg. Ändå menar Törnquist kan man inte säga att Storstadssatsningen var ett misslyckande. Istället har den varit till nytta för de utsatta områdena. Det viktiga blir anser Törnquist, att se hur man kan ta tillvara på kunskaperna från projekten och använda dem för det fortsatta integrationsarbetet. Det kommer inte mer pengar men man behöver ändå jobba med integrationsarbete. Törnquist tror att det möjligen går inom t.ex. skolan eftersom det är en institution. Han tror inte att det kommer fungera när det gäller den lokala utvecklingen. ”Det här fungerar möjligen inom arbete och skola där det redan finns institutioner. Men det fungerar definitivt inte inom det som i Storstadssatsningen kallades lokal utveckling. Här finns inga ’rör’, inga starka intressenter, ingen tvingande lagstiftning men väl starka, oftast negativ marknadskrafter” (Törnquist i G-P 2005-03-31). Törnquist menar att det skulle behövas mer pengar för att kunna vidareutveckla de områden som man har börjat satsa på. I alla fall så mycket pengar att goda idéer har en chans att leva vidare (Törnquist i G-P 2005-03-31).

3.3 Syn på integration - segregation

I *Kunskap för integration* ger Karin Borevi och Per Strömblad (2004) ett historiskt perspektiv på svensk integrations- och skolpolitik. Redan på 1800-talet var politiker överens om att sträva mot att skapa en gemensam skola för alla barn. Efter olika reformer som genomfördes i skolan under 1900-talet fastslog man i början av invandrapolitikens etableringsfas på 70-talet att invandrabarn skulle integreras i den svenska skolan. Tanken var att invandrare skulle få en möjlighet att bli integrerade i samhället utan att för den skull ge upp sin egen kultur. Bl.a. införde man en hemspråksreform.

Kulturgeografen Roger Andersson är av uppfattningen att segregation blir ett samhällsproblem om den leder till negativa konsekvenser för samhället och för de invånare som lever där. Han anser att boendesegregation avspeglar sig i skolan. Detta gör att elever får olika förutsättningar beroende på var deras skola är geografiskt placerad. I längden kan det ha en stor betydelse för elevernas framtid inom utbildnings- och jobbmöjligheter (Andersson 2001:118).

Anders Törnquist har i sin avhandling *Till förortens försvar*, utgått ifrån tre faktorer som kan ha betydelse för ett områdes sociala organisation. Han nämner tre faktorer: den fysiska miljön, befolkningssammansättning och rörlighet samt omvärldsfaktorer. Den fysiska miljön har betydelse för det liv som levs i bostadsområdet. Vilka aktiviteter och verksamheter som kan bedrivas, hur förutsättningarna ser ut för att förflytta sig, vilka människor man möter, hur bostäderna

ser ut och hur andra offentliga platser är utformade (Törnquist 2001:53-55). Befolkningssammansättningen är enligt många den viktigaste faktorn till varför ett område blir som det blir. I ett utsatt bostadsområde är ofta in- och utflyttningen stor. Därför ser man denna faktor som mer föränderlig än den fysiska miljön (Törnquist 2001:59). Den tredje faktorn som Törnquist också menar kan ha betydelse för invånarna i området är hur stadsdelen uppfattas utifrån. T.ex. vilken bild massmedia väljer att sända ut. "Negativa bilder kan förväntas göra folk ledsna men också skapa motstånd. Motstånd kan i sin tur leda till att motbilder produceras och att det möjligen kan bli ett samspel mellan lokala krafter och media" (Törnquist 2001:64). Ett utsatt område menar Törnquist är en stadsdel som är mer skyddslös för påverkan utifrån, än andra typer av stadsdelar. Med påverkan menar han samhällsekonomi, bostadsmarknad, massmedia m.m. (Törnquist 2001:63).

3.4 Slentrianmässiga begrepp

Bostads- och urbanforskaren Irene Molina, diskuterar hur begreppet etnisk boendesegregation måste vändas upp och ner på. Hon menar av begreppet ofta definieras på ett, enligt henne statistiskt sätt, där man utesluter de grundläggande beståndsdelarna i själva segregationsprocessen, nämligen människorna. Hon diskuterar i vilket syfte en ny definiering behövs: "För att förstå anledningen till att det alltid är socialt marginaliserade bostadsområden som står i fokus när fenomenet studeras. Som om de människor som bor i högstatusområden inte hade någon inblandning i segregationsprocesser. Som om dessa människor inte själva hade ett segregerat boende (Molina 2001:52-54).

Ett begrepp som multikulturalism, förknippas ofta med erkännande och respekt för kulturella skillnader. Men det finns enligt Irene Molina, anledning att granska begreppet med en viss skepticism. Hon menar att multikulturalismen handlar om "ett misslyckat försök att med kulturella lösningar som till exempel kulturmötesplatser, mat, musik och dans, komma till rätta med icke-kulturella problem, som diskriminering på arbets- och bostadsmarknaden och inom det politiska livet" (Molina 2001:74). Hon skriver vidare att det ofta tas för givet att människor som kommer till Sverige, har annorlunda kulturer och att man utifrån de odefinierade kulturella egenskaperna, förklarar "brister i den så kallade strukturella integrationen, det vill säga en hög arbetslöshet eller segregerade boendemönster bland invandrare" (Molina 2001:74). Hon menar att denna fixering och förstoring av kulturella skillnader, får konsekvenser på samhällsnivå. T.ex. en förstärkning av indelningen "Vi och Dom" (Molina 2001:74).

Roger Andersson vill också han vända på begrepp som ofta används när etnisk boendesegregation diskuteras. Istället för att enligt honom slentrianmässigt prata om invandrartäta områden, tycker han att det vore lämpligare att tala om svenskglea bostadsområden. Därmed kan man istället fästa uppmärksamheten på den sverigefödda befolkningens flyttningar och bostadsval (Andersson 2001:121).

Törnquist (2001:59) skriver att ”Utländska medborgare är ett mått på etnisk segregation. Uppdelat på olika nationaliteter ger den också en ledtråd till olika etniska gruppers boendemönster. Graden av etnisk segregation och hur stor den etniska mångfalden är påverkar det sociala livet och den sociala organiseringen”.

3.5 Lärarna – en homogen grupp

Ann Runfors har i sin studie kommit fram till att de lärare som undervisar i skolor i mer utsatta områden ofta har en ganska liknande bakgrund. ”Jämfört med skolornas etniskt heterogena elevklientel var de undersökta lärarna en påfallande homogen församling” (Runfors 2004:32). De flest lärarna kom från ungefär samma samhälls- och klassbakgrund, oftast från ett socialt mellanskikt (Runfors 2004:32).

3.6 Boende utifrån ett segregationsperspektiv

I den delade staden ställer forskarna upp ett tiotal olika hypoteser kring boendesegregation mest hämtad ifrån svensk litteratur. Två av de hypoteser som beskrivs i boken utgår ifrån sociokulturella teorier. Den sociala valhypotesen innebär att ”olika befolkningskategorier har olika livsstil och om dessa passar till olika stadsdelars rykte kan det bli en segregande effekt på valet av bostad”. Statushypotesen menar att olika områden i staden har olika status kan detta leda till ett koncentrerat område. Detta på grund av att människor vill komma till ett så socialt sett fint område som möjligt” (Andersson, Borgegård & Fransson 2001:96).

Samhällsforskaren Ove Sernhede beskriver i sin bok *Alienation is my nation* problematiken som följer med boendesegregation. Sernhede återger vad en forskare i Frankrike vid namn Wacquant har kommit fram till. Fransmannen har tittat på ett område där problemet inte är att det saknas offentliga institutioner som t.ex. skolor. Problematiken ligger istället i att de som jobbar och verkar i skolorna väljer att lämna området efter arbetsdagen (Sernhede 2002:64). ”De kommunala institutionerna är, hävdar Wacquant, inte i första hand till för att täcka behov som människor i dessa områden har, de är primärt till för dem som jobbar där. Därutöver har arbetet funktionen att inför det omgivande samhället visa att det offentliga inte gett upp” (Sernhede

2002:65). Följden blir att arbetet är fyllt av bl.a. misstänksamhet och främlingskap och enligt Wacquant blir detta en ond cirkel som så småningom istället leder till att stigmatiseringen av området förstärks (Sernhede 2002:66).

3.7 BETYDELSEN AV SKOLANS RYKTE

Nihad Bunar diskuterar vad en belgisk antropolog vid namn Eugene Rosens funnit i sin fallstudie gjord i Belgien. Studien visade att en skola anses som bra om den lyckas återskapa majoritetskulturens normer och sociala villkor. Skolor med en stor blandning av kulturella grupper blir stämplade som dåliga och segregerade och får efter hand ett dåligt rykte (Bunar 2001:250).

När en skola väl har fått ett dåligt rykte kan det svårt att bli av med det. Detta kan i längden leda till att utbildningen i praktiken kan betraktas som mindre värd, såväl av eleverna själva som av andra utomstående (Borevi & Strömblad 2004:15).

Skolans rykte tar även Bunar upp där han pekar på många bidragande faktorer som ger en skola dåligt rykte. De barn som växer upp i ett utsatt område har ofta en annan kulturell bakgrund och en lägre klasstillhörighet. Men det som kanske är avgörande för skolans rykte i ett utsatt område, beror på hur den kulturella mångfalden hanteras. Om det finns vuxna positiva förebilder i det lokala samhället, hur föräldrarna engagerar sig, omgivningens attityder till området t.ex. media, samt i vilken utsträckning ungdomarnas smak inom kultur stämmer överens med den legitima finkulturen (Bunar 2001:82). Bunar refererar till etnologen Per-Markku Ristlammi, som menar att skolans placering geografiskt sett, i ett segregerat område eller ej, har betydelse för skolans rykte. Det spelar alltså ingen roll vilken sorts verksamhet som bedrivs utan endast områdets geografiska läge kan ge skolan en stämpel som låg- eller högstatusskola (Bunar 2001:82).

I en artikel "De ljuger om mångkulturalismen", diskuterar Åsa Petersen utifrån Nihad Bunars avhandling "Skolan mitt i förorten". Petersen menar att Bunar funnit "en offentlig lögn om multikulturalism" (Petersen i Aftonbladet 2001-10-19). Politiker vill gärna tala om en mångkulturell skola där "kulturer och språk möts och formar en utbildning helt i takt med den nya, globaliserade världen." Detta är inte sanningen, vilket framkommer i Bunars avhandling anser Petersen (Petersen i Aftonbladet 2001-10-19). Det är inte så att skolans miljö är mer rasistisk än resten av samhället. Snarare är skolan en avspegling av ett samhälle som är indelat i "vi och dom", där individens makt beror på sociala och ekonomiska positioner. Samhället väljer istället att skylla problemen på de redan utsatta grupperna vilket leder till diskriminering

av människor (Petersen i Aftonbladet 2001-10-19).

Bunar resonerar också kring vad som händer när en skola har fått ett dåligt rykte. Effekten av det blir att de föräldrar som har möjlighet väljer att flytta sina elever till friskolor. Föräldrarna klagar sällan på lärare och pedagogik utan hänvisar till skolans dåliga rykte. När en elev flyttas över till en friskola följer skolpengen med, vilket gör att skolan som redan blivit stämplad som dålig får ännu snävare ekonomiska ramar (Petersen i Aftonbladet 2001-10-19).

För att skolan ska kunna se positivt på mångkultur krävs att resten av samhället gör likadant. ”När kulturell olikhet har börjat erkännas på arbets- och bostadsmarknaden som en positiv egenskap, då kommer även skolan att förhålla sig till mångfalden på ett annat sätt än vad den gör idag, skriver Bunar” (Petersen i Aftonbladet 2001-10-19).

3.8 Synen på lärarrollen

I boken *Zlatan, Caligula och ordningen i skolan*, skriver Jonas Aspelin om hur begreppet ”roll” avser de förväntningar som riktas mot innehavaren av positionen. Inom skolan finns t.ex. olika roller och det riktas olika förväntningar på olika personer. Lärarrollen hänger samman med olika krav och uppgifter, rättigheter och skyldigheter (Aspelin 2003:115).

Lärarrollens komplexitet diskuteras i boken *Att finna balanser*, där Lars-Åke Kernell diskuterar hur läraren förväntas utmana eleverna och samtidigt ge dem trygghet. Läraruppgiften kan kännas frustrerande, besvärlig och svår att uppnå (Kernell 2002:23-25). Skolan som arbetsplats är uppmärksam och granskad av många. Det kan finnas föräldrar som kräver att just deras barn ska få sina behov tillgodosedda. ”I denna korseld av förväntningar och önskemål befinner vi oss [...] Vår uppgift är att på denna livliga spelplan strukturera, organisera, jämka, pussla och fördela våra insatser så att vi når optimala resultat” (Kernell 2002:36).

3.9 ”Det svenska” som referensram

Ann Runfors har undersökt hur man arbetar som lärare och vilken syn man har på barnen man jobbar med. Hon har i sin studie kommit fram till att de lärare som jobbar och verkar i ett utsatt område, ständigt jobbar med målsättningen att deras barn ska få vad hon kallar för ”svenskhetskompetens”. Lärarnas referensramar blir att det svenska fortsätter att utgöra normen. Följden av detta blir att man fokuserar på det barnen inte kan och det undermedvetna budskap som signaleras till barnen blir, ”det är synd om dej som inte verkar vara svensk” (Runfors 2004:42).

**TVÅ SOCIOLOGER ROBERT ERIKSSON OCH JAN JONSSON FRAMHÅLLER
ATT OM EN LÅGSTATUS-SKOLA PRESTERAR SÄMRE RESULTAT ÄN**

SKOLORNA I ÖVRIGT, BESKYLLER MAN OFTAST DETTA PÅ FÖRÄLDRARNAS BRISTANDE ENGAGEMANG OCH ELEVERNAS SÄMRE FÖRKUNSKAPER FRÄMST I DET SVENSKA SPRÅKET (BUNAR 2001:82-83).

3.10 Tidigare forskning mot Storstadssatsningen mål och resultat

Nihad Bunar diskuterar olika möjligheter till att ändra utvecklingen och tar upp de integrationspolitiska uppgifter som skolorna har fått tilldelade att arbeta med. Det är främst tre uppgifter som han presenterar. Den första är den intern-pedagogiska verksamheten som innebär att man ska hålla utbildningen på en hög nivå och att alla elever ska behandlas lika och stärka deras självförtroende. Den andra aspekten är att man ska erbjuda barn "en naturlig mötesplats för barn från olika sociala och kulturella miljöer" och den sista "att öppna skolan mot närsamhälle och göra den till ett centrum i det lokala samhällets sociala liv". Bunar menar att de skolor han valt att studera nästan uteslutande valt att jobba med den första punkten "vilket också ligger i huvudlinjen med skolans kärnverksamhet" (Bunar 2001:146).

Bunar föreslår en metod för att "bekämpa bilden med en ny bild". För att detta ska vara möjligt krävs lärares och föräldrars engagemang. Han presenterar sex olika faktorer som krävs för att en skola ska förändra sitt rykte och gå från att vara en skola med låg status till att bli en högstatusskola. Tre av dessa punkter är: för det första att det finns visioner om förändringar och att de är institutionaliserade. För det andra att lokala projekt och insatser är orienterade mot helheten och för det tredje att ett starkt engagemang existerar på de vardagliga praktikernas nivå (Bunar 2001:149).

I en artikelserie publicerad i Göteborgs-Posten diskuterar språkläraren Danuta Ciasnocha och Björn Sandmark om det överhuvudtaget är möjligt att skolan kan bidra till integration. För det första menar Sandmark att det har skett en förskjutning de senaste åren. Förr talade man om att "skapa ett mångkulturellt samhälle" (Sandmark i G-P 2003-02-26). Men idag talar man mer om att integrera och däri ligger en skillnad. Ciasnocha definierar ett mångkulturellt samhälle på följande sätt: "För mej innebär ett mångkulturellt samhälle att medlemmar ur olika kulturer inte bara lever bredvid och tolererar varandra utan också att dessa kulturer befruktar varandra så att de utvecklas, först då uppstår dynamik och först då kan man prata om mångkultur" (Ciasnocha i Sandmark i G-P 2003-02-26). Integration av en kulturell minoritet i en kulturell majoritet blir i det sammanhanget, som hon ser det en nödvändighet. Dock måste även majoritetskulturen förändras, annars sker ingen utveckling och det blir segregation (Sandmark i G-P 2003-02-26).

I diskussionen kring segregation och skola menar Ciasnocha vidare, att skolan både speglar mönster i samhället och samtidigt bryter dessa mönster i snabbare takt än samhället i övrigt gör. Skolan följer de befolkningsmönster som olika bostadsmönster uppvisar och är därmed segregerad. Skolan borde, anser Ciasnocha, istället kritiskt betrakta sig själv och komma till rätta med definitionen av vad den står för och vilka den finns till för. Utgår man ifrån att skoltraditionen i Sverige bygger på manliga svenska medelklassideal blir det väldigt svårt för många barn att passa in i den svenska skolan. ”De mångkulturella skolorna och eleverna som går i dem framställs ofta som problem när de istället skulle kunna vara spjutspetsar i arbetet för ett mångkulturellt samhälle” (Sandmark i G-P 2003-02-26).

Ciasnocha ger också exempel på hur man praktiskt skulle jobba. T.ex. tar hon upp vikten av att man har en sammansättning av elever och pedagoger som mer speglar hur blandningen i samhället ser ut. En idealisk skola enligt Ciasnocha skulle även innebära att svenska elever kunde välja att läsa andra språk, t.ex. att vara med på hemspråksundervisning. Överhuvudtaget är det viktigt att satsa på hemspråksundervisning eftersom det ger de barn som har behov av det en större chans att kunna följa med i undervisningen som sker på svenska (Sandmark i G-P 2003-02-26).

Bunar menar att det är ouppnåeligt att skapa en mångkulturell skola i Sverige, om man buntar ihop all problematik under benämningen ”invandrarproblem”. I detta begrepp ingår det som majoritetskulturen tycker är annorlunda, t.ex. kultur, traditioner och arbetsmoral. När det handlar om skolan vill man gärna lägga problemen hos föräldrar eller elevers språksvårigheter. Bunar tar upp samma problematik som Runfors. D.v.s. att det är ett dödfött projekt om man tror att det går att skapa ett mångkulturellt samhälle som har en integrationspolitik som bara riktar sig till enbart den invandrade delen av befolkningen och till redan utsatta områden (Bunar 2001:259) (Runfors 2004:19).

3.11 Jämföra områden

Att studera segregationens konsekvenser genom sociala miljöer som kontexter för bl.a. undersökning är betydelsefullt. Det är viktigt var man väljer att rikta sin forskning och varför. ”Individuella och strukturella faktorer ska studeras parallellt. Upptäcker man då systematiska skillnader mellan individer som befinner sig i skilda kontexter – skillnader som inte kan hänföras till individuella faktorer – finns skäl att misstänka förekomsten av kontextuella faktorer” (Strömblad 2001:158). Strömblad diskuterar också vikten av att avgränsa sig. Det är mer intressant att studera lokala kontexter än globala (Strömblad 2001:160).

3.12 Summering

Med utgångspunkt från den tidigare forskning vi tagit del av, har vi sett att undersökningar främst gjorts i utsatta områden. Därför anser vi att

vår undersökning är relevant. Detta baserar vi på Strömblads resonemang kring varför det är av intresse att studera skillnader i olika sammanhang. Beroende på var läraren verkar, avgör vad som ingår i lärarrollens komplexitet. Vidare menar vi att det är intressant att titta på var integrationsarbete bedrivs. Ser det ut som t.ex. Bunar och Runfors anser: att integrationsarbete enbart riktar sig till redan utsatta områden? I så fall, vad får det för konsekvenser i skolan? I vår jämförelse mellan stadsdelarna, vill vi undersöka om det går att tala om en likvärdig skola för alla. Vi tror att vårt arbete kan bidra med att visa på vilka skillnader som eventuellt kan finnas hos läraren, beroende på var man undervisar. Vi tror också att arbetet kan bidra till att visa på vikten av att genomföra integrationsarbete i både utsatta och icke utsatta områden. Framförallt för att uppnå en likvärdig skola för alla.

4 MATERIAL OCH METOD

4.1 Val av litteratur och andra studier

Efter första handledningsmötet började vi söka litteratur och artiklar kring segregation, med fokus på segregering i skolan. Vår handledare gav oss många tips på relevant litteratur som vi införskaffade både på Stadsbiblioteket och på Göteborgs Universitetsbibliotek. Vi började att läsa de böcker som tog upp och behandlade segregation i stort, för att få en bra bakgrundsbild till varför segregation uppstår och vilka effekter den får för samhället. *Den delade staden*, sammanställd av Lena Magnusson, var den bok som blev mest central. Det fanns flera böcker som beskrev segregering utifrån skolan och som behandlade utsatta områden. T.ex. *Skolan mitt i förorten* av Nihad Bunar och antologin *Kunskap för integration* sammanställd av Karin Borevi & Per Strömblad.

Som vi tidigare nämnt i inledningen, blev en artikel i Göteborgs-Posten vår utgångspunkt för arbetet. Den ledde oss vidare till andra källor. Bl.a. Rädda Barnens rapport från 2004, *Barnfattigdomen i Sverige – Årsrapport 2004*. Rapporten innehöll statistik som visade att klyftan i Göteborg mellan olika stadsdelar var stor. Två områden som skiljde sig mycket åt visade sig vara Torslanda och Biskopsgården.

Vi tog därefter del av årsredovisningar från de båda stadsdelarna och skaffade fram statistik om skolorna i Biskopsgården, som visade på andelen barn med utländsk bakgrund och på vilka språk som representerades i skolorna. Däremot var det svårare att hitta liknande uppgifter i Torslanda, och efter kontakt med Stadsdelsnämnden i Torslanda blev vi vidarebefordrade till aktuell skola i stadsdelen. Skolan hänvisade i sin tur vidare till Göteborgs Stads hemsida, och där fann vi statistik som rörde båda områdena.

Skrivprocessen kunde börja och det första vi gjorde var att beskriva de två områdena Biskopsgården och Torslanda. Därefter började vi förklara begreppet segregering och gjorde kopplingar till skolan. Vi sammanställde statistiken från Rädda Barnens rapport och beställde ”Storstad – om storstadssatsningen i Göteborg”, från Göteborgs Stad. Vi lånade även en bok från biblioteket om utvärdering av Storstadssatsningen i Norra Biskopsgården. Våra intervjufrågor växte fram parallellt med litteraturläsningen.

4.2 Kvalitativ forskningsintervju

Steinar Kvale beskriver kvalitativ forskningsintervju som ett samspel, ett utbyte av synpunkter mellan två personer och ett samtal där kunskap byggs upp. I ett intervjusamtal lyssnar forskaren på vad människor själva berättar om sin livsvärld, och hur de uttrycker åsikter och synpunkter med egna ord. Den kvalitativa forskningsintervjun försöker förstå världen ur den intervjuades synpunkt och därefter utveckla innebörden av människors erfarenheter (Kvale 1997:9). För att på bästa sätt få den intervjuade att berätta om sina synpunkter och åsikter är det viktigt, menar Kvale, att intervjuaren är väl förberedd. Att kort berätta om syftet och bakgrunden till undersökningen innan samtalet börjar, kan också underlätta. Samtidigt är det bra att avrunda intervjun med att sammanfatta vad som sagts. Då kan den intervjuade bedöma om han/hon blivit rätt förstådd och även ställa egna frågor som kanske uppstått under samtalet (Kvale 1997:120).

4.3 Forskningsetiska principer

Innan intervjuerna genomfördes, tog vi del av de huvudkrav som gäller för humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning, i skriften *Forskningsetiska principer*, utgiven av Vetenskapsrådet. Informationskravet innebär att den medverkande ska upplysas om t.ex. vilka villkor som gäller för deras deltagande och att deras medverkan är frivillig. Den intervjuade måste få lämna sitt samtycke till att delta i undersökningen och han eller hon har också rätt att själv bestämma hur länge och på vilka villkor de deltar. De uppgifter som uppkommer i undersökningen ska behandlas med största möjliga konfidentialitet och endast användas för forskningsändamål (Vetenskapsrådet s.7-14).

4.4 Motivering

Undersökningen genomfördes med kvalitativa forskningsintervjuer eftersom vi tror att det skulle ge ett större djup för de områden vi ville undersöka. Vi valde att intervjua lärare men vi hade kunnat genomföra intervjuer med andra personer som har kontakter med skolan, t.ex. rektorer, elever, föräldrar, matsalspersonal och skolpolitiker. En sådan undersökning hade också kunnat ge intressanta resultat. Varför vi valde att fokusera på lärarrollen var bl.a. eftersom vi så småningom själva kommer att befinna oss i liknande kontexter med liknande förutsättningar. Vi tyckte det var intressant att se hur läraren präglas och formas i sina uppfattningar beroende på var man verkar.

4.5 AVGRÄNSNING

Vi har valt att avgränsa vårt arbete till att undersöka två skolor i två områden, ett utsatt och ett icke utsatt, och om resultatet av Storstadssatsningen integrationsprojekt har givit effekter eller resultat i den enskilda lärarens förhållningssätt. Det finns många integrationsprojekt som rör skolan, både på nationell-, kommunal- och stadsdelsnivå. Vi insåg ganska tidigt att det inte fanns möjlighet inom tidsramen att sätta sig in i alla. Eftersom vi dessutom valt två skolor i Göteborg kändes det mer relevant att hålla undersökningen på stadsdelsnivå. Valet av skolor berodde bl.a. på att de väl stämde överens med hur samhällsstrukturen i området såg ut. Med detta menar vi den problematik som segregation för med sig. Det hade också betydelse att vi genom tidigare praktik skaffat kontakter på skolorna. Anledningen till att vi valde att göra vår undersökning utifrån lärarrollen berodde på att vi trodde att integrationsarbete först och främst når lärare på skolan, för att sedan påverka eleverna.

4.6 INTERVJUFRÅGOR

Under litteraturläsningens gång växte frågor fram och är därmed ett resultat av den forskning och de teorier vi har tagit del av. Eftersom vårt syfte var att jämföra var det viktigt att formulera sådana frågor som kunde få fram olikheter i svaren. Vi försökte forma intervjufrågorna så att de följde en röd tråd. Steinar Kvaales bok *Den kvalitativa forskningsintervjun* (1997) var en hjälp för att kunna lägga upp intervjun på ett bra sätt. (Se bilaga 6). Innan vi åkte ut till skolorna träffade vi vår handledare och diskuterade frågornas kopplingar till litteraturen.

4.7 Tillvägagångssätt

De första intervjuerna ägde rum i Biskopsgården den 25 april 2005, med fyra lärare som alla ingick i samma arbetslag. Vi fick tillgång ett mindre klassrum på skolan, som var möblerat med runda bord. Det var lunchtid och varje intervju varade i en knapp halvtimme. Som dokumentationsmedel använde vi kassettbandspelare, men vi förde även anteckningar under samtalet. Samma person genomförde intervjuerna vilket var ett medvetet val för att frågorna skulle formuleras så lika som möjligt. De intervjuade fick innan samtalet började, en kort beskrivning av vad vår undersökning baserade sig på. Vi utelämnade informationen om vår jämförelse mellan stadsdelarna, eftersom vi inte ville färga deras svar.

Dagen efter, den 26 april 2005, åkte vi till Torslanda och träffade även där fyra lärare i ett arbetslag. Intervjuerna genomfördes och dokumenterades på samma sätt som i Biskopsgården, i ett mindre klassrum vid ett runt bord. Det var eftermiddag och klassrummets fönster vätte ut mot skolgården där elever var ute på rast. Ljudet hördes svagt i bakgrunden. Varje intervju varade även här i knappt en halvtimme.

4.8 Bearbetning

Inspelningarna på banden var inte av bästa kvalité men tillräckligt bra för att kunna användas. Det första vi gjorde var att lyssna igenom intervjuerna. Det var inte förrän under andra lyssningen som vi satte igång att skriva ner samtalen. Vissa stunder var det svårt att höra exakta formuleringar, men vi försökte återge så ordagrant som möjligt. Detta resulterade i 16 dataskrivna sidor. Under tiden diskuterade vi och gjorde kopplingar till litteratur och drog egna slutsatser. Vi använde oss av olika tekniker för att analysera våra intervjuer. Steinar Kvale (1997) kallar denna intervjuanalys för ad hoc. Kvale beskriver hur forskaren efter att ha läst igenom sina intervjuer och bildat sig en uppfattning, kan gå tillbaka och göra djupare kopplingar. T.ex. gruppera yttranden i olika kategorier för att fånga materialet och tolka innehållet (Kvale 1997: 184).

5 UTVÄRDERING AV UNDERSÖKNINGSMETODEN

5.1 MATERIAL

LITTERATURURVALET HAR HAFT BETYDELSE FÖR ARBETETS RIKTNING OCH VAR FOKUS HAMNADE I VÅR UNDERSÖKNING. DET ÄR MED UTGÅNGSPUNKT FRÅN TIDIGARE FORSKNING OCH TEORIANKNYTNING SOM VI HAR FORMAT ARBETET, VILKET ÄR VIKTIGT ATT VARA MEDVETEN OM. HADE VI TAGIT DEL AV ANNAN LITTERATUR SOM TAGIT UPP ANDRA SAKER ÄR DET MÖJLIGT ATT VÅRT ARBETE HADE SETT ANNORLUNDA UT. DET VAR UNDER LITTERATURLÄSNINGSFASEN SOM RESONEMANGEN UTVECKLADES OCH DE HADE SÄKERLIGEN SETT ANNORLUNDA UT OM VI TAGIT DEL AV ANNAN LITTERATUR.

5.2 Metod

5.2.1 För- och nackdelar

Det kan både ha varit en för- och nackdel att våra intervjuer genomfördes på skolor där vi sedan tidigare hade kontakter. Fördel, därför att svaren blev mer personliga eftersom lärarna visste att vi hade en viss förförståelse för den kontext de verkade i. Nackdel, därför att vi med vår förförståelse fyllde i luckor som läraren lämnade, med egna resonemang. Inte under samtalet men i vår eftertolkning av intervjun. Det kan också ha haft betydelse att vi själva är blivande lärare och därmed relaterar till yrkesrollens dilemma.

5.2.2 Tillvägagångssätt

Eftersom vår undersökning enbart baseras på vad åtta lärare har sagt går det inte att dra några större slutsatser av svaren. Därmed hade det kanske varit bra att göra en undersökning som omfattade fler personer. Vi genomförde enskilda intervjuer, men ett annat alternativ hade kunnat vara gruppintervjuer med hela arbetslaget. Möjligen kan man tänka sig att svaren då hade blivit mer eniga och påverkade av varandra. Den fysiska platsen där intervjuerna genomfördes kan också ha haft betydelse för resultatet. Vi intervjuade lärarna på deras arbetsplats, i sin yrkesroll. Vi kan tänka oss att svaren hade kunnat bli annorlunda om vi istället befunnit oss utanför skolan i en mer privat miljö, som t.ex. hemmet.

5.2.3 Avgränsning

Om tidsramen för arbetet varit större, skulle vi ha kunnat utöka vår undersökning. Vi hade t.ex. kunnat undersöka fler skolor inom samma område eller tittat på andra skolor i andra områden som också definierades som utsatta och icke utsatta områden. Vi skulle också ha kunnat välja att enbart rikta fokus mot ett område. Vi avgränsade oss till att titta främst utifrån Storstadssatsningens integrationsarbete i Göteborg. Hade vi inte gjort detta skulle vi ha haft ett större arbete att genomföra, eftersom det har bedrivits och bedrivs en mängd olika projekt inom integrationsarbete. Utifrån Storstadssatsningen utgick vi från det arbete som har rört Göteborg på kommunal- och stadsdelsnivå, även om ett av Storstadssatsningens mål var att motverka segregation även på nationell nivå. Återigen blev avgränsningen nödvändig för att arbetet skulle gå att genomföra inom tidsramen.

5.2.4 ANDRA MÖJLIGA METODER

Det hade gått att genomföra undersökningen med andra metoder. Exempelvis genom att lämna ut enkäter till lärarna som de fått besvara på egen hand. Denna metod skulle kunna ge antingen mindre personliga svar eller svar som var mer genomtänkta. I en enkätundersökning är man dessutom anonym, vilket bidrar till att personen ännu mer vågar uttrycka åsikter m.m. Dock tror vi att spontaniteten i svaren försvinner. En annan möjlig metod hade kunnat vara att genomföra observationer i klassrummet för att se hur mycket av lärarens personliga förhållningssätt som genomsyrar undervisningen. Det skulle kanske ha varit spännande att titta på, om lärarens målsättningar blir till handling i klassrummet. Med andra ord en möjlig fortsättning på hur man hade kunnat vidareutveckla vårt arbete.

6 RESULTATREDOVISNING

När vi presenterade undersökningen kan det vara värt att nämna att de intervjuade lärarna kopplade begreppet integration till olika saker. Lärarna i Biskopsgården tolkade begreppet utifrån integration – segregation, medan lärarna i Torslanda först och främst kopplade samman begreppet med åldersintegration. Nedan följer först en presentation av alla lärarna som deltog i

intervjuerna där namnen är fingerade och vi nämner inte heller skolornas riktiga namn. För att göra texten mer läsvänlig, har vi valt att göra små justeringar i intervjusvaren. D.v.s. inte använt talspråkliga uttryck som t.ex. ”dom” och ”nån”.

6.1 ARBETSLAGET I BISKOPSGÅRDEN

I arbetslaget på skolans lågstadium ingår fyra lärare. Ingen av dem är bosatta i Biskopsgården.

(Eva)

61 år och lågstadielärare. Hon har varit verksam i samma område i 39 år.

(Anna)

31 år och 1-7-lärare. Arbetat i Biskopsgården knappt ett läsår, men har varit verksam lärare i fem år. Hon har tidigare jobbat i en annan stad.

(Barbro)

64 år och svenska2-lärare. Hon har arbetat 40 år i Biskopsgården.

(Pia)

53 år och lågstadielärare. Har arbetat i Biskopsgården 32 och ett halvt år.

6.2 Arbetslaget i Torslanda

I skolans arbetslag, år 1-6, ingår fyra lärare. Två av lärarna bor i Torslanda.

(Jenny)

35 år och förskollärare. Hon har arbetat i området i åtta år, tidigare inom lägre åldrar i förskolan.

(Åsa)

28 år och 1-7-lärare. Har arbetat i området i tre och ett halvt år och den nuvarande tjänsten är hennes första.

(Gunnel)

39 år och 1-7-lärare. Hon har arbetat tolv år i området och har tidigare jobbat i två mer utsatta områden.

(Susanne)

54 år och lågstadielärare. Hon har arbetat elva år i området och innan dess 19 år i ett utsatt område.

6.3 TIDIGARE UPPFATTNINGAR KRING OMRÅDET

Lärarna i Torslanda skiljer sig åt i hur de såg på området innan de började jobba där. En av lärarna säger att hon inte hade någon uppfattning alls av området innan hon började, och hon kan heller inte svara på hur hon tror att området uppfattas utifrån. Däremot hade både Gunnel och Susanne, som har jobbat i mer utsatta områden tidigare, positiva förväntningar på skola och på området.

Då man haft ganska struliga barn, då tänkte man då kan man få det lite lugnare (Gunnel, Torslanda).

När Susanne tänker tillbaka på hur det var att jobba i ett utsatt område och bo i ett mindre utsatt område, säger hon:

Jättestora skillnader. Det är som två olika världar. Det går inte att komma ifrån. Och det hade jag ju förstått innan med. Så det var som att åka från en värld till en annan. Jag bodde i en och jobbade i en. Så det var väldigt spännande (Susanne, Torslanda).

Susanne gav exempel på skillnader.

Eleverna hade en helt annan problematik, språket, det sociala, och hur de hade det i sina familjer och att vi jobbade mycket mer tillsammans (Susanne, Torslanda).

I Biskopsgården diskuterar två av lärarna främst uppfattningen kring sin egen lärarroll och hur man ville lära barnen saker. De andra två utgår mer ifrån uppfattningen kring området och skolan.

Jag visste att det var ett invandrartätt område, men sen så visste jag också att jag skulle ha en liten klass, så jag tänkte att detta kan ju inte bli några bekymmer. Detta klarar väl jag (Anna, Biskopsgården).

6.4 Förändrade uppfattningar

Lärarna i båda arbetslagen känner av neddragningar och besparingar som har gjorts i de båda områdena. Men de kommer in på hur deras personliga uppfattning förändrats under tiden som de arbetat på skolorna.

Uppfattningen kring Torslanda är följande nu, att barnen är väl okej, de är väl inga problem. De är ganska bra på det viset, föräldrarna är de, jag har väl inga problem nu, men i början. Man får skolas in bland föräldrarna. De ifrågasätter mycket, vad som ska göras, beskyddar sina barn lite för mycket, ställer sig bakom. Man ska ju alltid stötta sina barn men det är ju in absurdum ibland (Gunnel, Torslanda).

Gunnel kommer vidare in på hur uppfattningar hos föräldrar kan se ut och ger ett exempel på en pappa som hon liknade vid "en kund". Han tyckte att "affären" skulle vara öppen när han kom på utvecklingssamtal. I Biskopsgården berättar en av lärarna om sin uppfattning till området och hur hon tycker att området har utvecklats:

Jo, nä, jag tycker det är ett väldigt jobbigt område. Och efter alla mina år så tycker jag bara att det går neråt...Värre och värre för varje år. Det har varit problem hela tiden men jag tycker att det har förväärrats otroligt mycket. Det är ett väldigt tufft arbetsklimat (Eva, Biskopsgården).

En annan lärare säger att hennes uppfattning förändrats:

Det är ju väldigt mycket andra saker som man måste ta hänsyn till här, som man kanske inte har kommit i kontakt med förut. Alltså den problematiken som kan finnas i invandrartäta områden. Det är väl nytt (Anna, Biskopsgården).

6.5 SYN PÅ SKOLAN UTIFRÅN

I Torslandas arbetslag diskuterar man utifrån skolans många omorganisationer. Dessa förändringar, tror lärarna kan bidra till att skolan eventuellt får en negativ bild, främst hos föräldrar. Två lärare säger sig inte veta något om hur skolan uppfattas i området. De nämner olika förklaringar till detta, bl.a. säger en lärare att eftersom hon inte bor i området vet hon inte hur pratet går. Den andra läraren säger att hon försöker att inte lyssna på för mycket rykten.

I Biskopsgården utgår lärarna mer ifrån betydelsen av skolans placering i ett utsatt område, och att de anser att den har ett dåligt rykte. En av dem säger:

Jag tror ju faktiskt, det har ju skrivits en del negativt om X-skolan, tyvärr tror jag att det är ganska negativt. Och det visar ju sig också när Y-skolan lades ner. De kom hit till oss, det var ju det svåraste klientelet. Vi fick de svåraste barnen, andra sökte ju till helt andra skolor. Så jag menar att det var ju negativt från föräldrarnas sida att komma hit. Så vi har ju fått alla problembarnen (Eva, Biskopsgården).

En annan lärare nämner också skolans dåliga rykte:

Jag tror att i Göteborg, tror jag att Biskopsgården har en dålig klang. Sen, nämner man X-skolan har det också en dålig klang. Det har varit mycket problem och jobbigt på X-skolan. Folk ryggar tillbaka när de hör X-skolan (Pia, Biskopsgården).

En tredje lärare kommer in på skolans rykte, men är lite mer positiv i sitt tänkande:

Svårt att säga, jag tror väl att man vet att det är ett invandrartätt område. Det vet man ju och det kanske inte har så bra klang som många andra skolor i bättre eller andra områden. Men jag hoppas ändå att denna skolan utifrån sina förutsättningar, jobbar på ett så bra sätt att den får ett

bra rykte ändå. Att vi tar hand om de barnen som finns (Anna, Biskopsgården).

Arbetslagens svar kring hur uppfattningar utifrån påverkar dem i yrkesrollen, ser olika ut från individ till individ och visar inte på några skillnader mellan de båda områdena.

6.6 MÖJLIGHETER OCH SVÅRIGHETER

Det framkommer inte så mycket när lärarna pratar om sina egna möjligheter. De svarar mycket individuellt och framhåller helt olika saker. När vi kommer in på svårigheter blir det tydligt att lärarna i Biskopsgården har mycket lätt att ge exempel på detta.

Ska jag dra svårigheterna? Det kan ju va väldigt trasiga barn som har väldigt brokig bakgrund. Det kan vara missbrukarbarn, barn som har föräldrar som har varit med i kriget, föräldrar som är försvunna. Anhöriga som har dött på ett eller annat sätt, missbruk, kriminalitet, ja, mycket folk som mår kanske psykiskt dåligt. Och det är då de barnen som har hand om i klassrummet och försöka bedriva någon form av undervisning. Och det är svårt. Inte undervisningen i sig utan att försöka få de här barnen att känna något slags lugn, att slappna av när man är i skolan (Anna, Biskopsgården).

Ja, det är väl då den sociala kontakten med föräldrar och man kan bli missförstådd för att de inte förstår språket och annat va. Och att man har olika uppfostringsmetoder i hemmet, väldigt olika mellan familjerna. Och att hålla en linje då i klassen kan göra andra frustrerade, andra ledsna och andra bryr sig inte. Och en del pojkar har inte alls den respekten för kvinnliga lärare, den respekten har man inte för mamma hemma heller. Så att det är en svår bit (Pia, Biskopsgården).

Lärarna i Torslanda får tänka till lite längre för att kunna svara på vilka svårigheter de ser:

De finns absolut (lång paus) ...öööh... den förändringen som blir nu, vi kan ju inte jobba på samma sätt som vi har gjort här (Åsa, Torslanda).

Det är alltid ekonomin som täcker in svårigheter (Gunnel, Torslanda).

6.7 Lärarens målsättning

Svaren skiljer sig mellan de båda arbetslagen. Lärarna i Torslanda lägger stor vikt vid värdegrundsfrågor:

Det är läroplanen, värdegrundsfrågorna, de kommer ju först i läroplanen. Det är ju intet för intet att de står först. Socialt, hur man är en bra kompis, hur man är mot andra (Åsa, Torslanda).

Just nu, utveckla elevinflytande. Värdegrunden, den ligger allra först. Det är egentligen ingenting som vi har att välja. Men vi jobbar inte så tycker inte jag, inte fullt ut. Men elevinflytande, om man jobbar aktivt med det då kommer värdegrundsfrågorna. Det ser jag som att det hör ihop (Susanne, Torslanda).

Lärarna i Biskopsgården pratar mer om kunskapsinläring som sin målsättning:

Min målsättning är ju att de ska lära sig både att läsa och skriva och räkna, baskunskaper. Och kunna så mycket svenska att man klarar sig i det svenska samhället. Det är mitt mål (Barbro, Biskopsgården).

Att barnen ska tycka att kunskap är viktigt, att de ska tycka att det är roligt att lära sig och att de finner tillfredsställelse för det (Pia, Biskopsgården).

6.8 Personlig utveckling

Lärarna i Torslanda svarar ganska enigt, att den personliga utvecklingen alltid är positiv och de framhåller bl.a. hur man utvecklas genom samarbete med andra.

Ja, man utvecklas alltid tillsammans med andra (Susanne, Torslanda).

Jag utvecklas jättemycket, bara det att man kommer i ny miljö. Att man får andra arbetskamrater (Jenny, Torslanda).

I det andra arbetslaget pratar man också om det positiva i att utvecklas tillsammans, men de kopplar samman sin personliga utveckling med den, enligt dem, problematik som finns i området.

Ja, som person. Man kanske inte är så snabb att döma, och man får väl en annan förståelse för såna barn som har det jobbigt. Och också visa mera hänsyn, men också förstå att de behöver mycket stöd och mycket trygghet, tror jag. Att man får en annan roll, man är inte bara lärare utan man är...ja, man ska utgöra någon form av trygghet. Fröken står alltid i katedern varje dag och finns alltid där och såna saker. Men det är också en svår balansgång. Å ena sida styra den här brokiga skaran med barn med nästan järnhand ibland, för att få någon slags disciplin och ordning, sen vill man samtidigt knyta an till dem. Det kan man sällan tycker inte jag i

klassrummet. Utan då ska man ju ha annan tid med barnen som man kanske inte har. Så den sidan kommer lite grann i andra hand. Man skulle behöva vara ute på raster, och göra andra saker för att knyta an lite (Anna, Biskopsgården).

Man vet ju inte hur man hade utvecklats i ett annat område va, men vi har hela tiden haft ett väldigt bra kollegium så att vi har pratat med kollegor om svårigheter. Man får lov att tycka att det är jobbigt (Pia, Biskopsgården).

6.9 Elevernas behov

I Torslanda trycker man på hur viktigt det är att arbeta med gruppen och att eleverna ska få metoder för att lösa konflikter.

Jag har ju en ganska komplicerad grupp, en del av barnen där har stora behov. Gruppen, dels behöver de ju de här grundkunskaperna, men sen behöver ju gruppen det här med hur man är mot varandra. Hur man fungerar som grupp, allt detta med relationer. Det ska genomsyra hela tiden (Susanne, Torslanda).

I Biskopsgården nämner man svenskans betydelse.

Ja, alltså de behöver ju så otroligt mycket svenska två...För jag menar många barn har ett fruktansvärt begränsat ordförråd. Nu har vi inte många svenska barn men de svenska barn vi har, även de har ett otroligt dåligt ordförråd. Så att svenskan, det bygger ju så mycket på detta (Eva, Biskopsgården).

Men lärarna i Biskopsgården framhåller framförallt vikten av att ge eleverna trygghet, omvårdnad och gränssättning. Saker som de menar att hemmet egentligen ska stå för.

Jag kan se saker som barnen behöver men som kanske inte jag kan påverka så mycket. Och det är att de behöver ha en stabil grund hemma, de behöver ha...de måste uppleva att det finns gränser. Det måste finnas tydliga gränser för vad man får göra och inte får göra. Någon som vägleder de och hjälper de i umgänget med andra barn och vuxna. Och det är sånt som nästan bara föräldrar kan göra. Jag kan ju stå här och mässa hur mycket jag vill, men utan föräldrarnas stöd eller att de har en grund hemifrån är det svårt. Så det kan jag väl tycka (Anna, Biskopsgården).

Man är lite blandning av som jag säger, polis, socialarbetare, mamma mormor och fröken då. Det blir ett sammantag av alltihopa det där (Pia, Biskopsgården).

6.10 UPPNÅDD UNDERVISNING

Alla lärarna i Biskopsgården upplever en otillräcklighet i sin roll som lärare. Utan tvekan svarar de nej på frågan om de uppnår det de vill med sin undervisning.

Nej, det gör jag inte. Nej, det gör jag definitivt inte. Det är barn som är svaga som behöver väldigt mycket extra hjälp. Det är inte bara det, utan som är så oroliga, har så mycket i sig som bara ska ut. Svårt att ta till sig undervisningen, så det är många olika faktorer. Jag tycker inte att jag är nöjd med det för jag vill att alla ska klara målen...Då känner jag att där räcker jag inte till (Anna, Biskopsgården).

Nej, det gör jag inte. Jag vill ju att de ska lära sig svenska, men det är ju så lite tid vi har. Det mesta går ju åt till ordningsfrågor, reda ut slagsmål, bråk och flickor som pratar strunt om varandra. Men det är mycket tid som går åt till det här fostrandet. Själva kunskapsinhämtandet kommer vid sidan av. Jag vill att de ska lära sig så att de blir duktiga, så att de klarar sig i svenska samhället (Barbro, Biskopsgården).

Lärarna i Torslanda var mer splittrade i sina svar. De flesta var ganska nöjda med sin insats men framhöll t.ex. tidsbrist.

Ja, jag känner mig nöjd. Sen kan man ju alltid göra mer, men man kan göra det man kan. Mer kan man inte göra, göra sitt bästa. Man ska liksom inte bränna ut sig, det jag gör det är jag nöjd med (Åsa, Torslanda).

Nej det gör jag nog inte, inte fullt ut i alla fall. Det är ändå för mycket barn per vuxen. Jag hinner inte se, hinner inte möta barnen (Jenny, Torslanda)

6.11 Framtidssyn

I Arbetslaget i Torslanda har man en ganska ljus framtidssyn på sina elever. De säger att det kan vara svårt att på förhand säga hur varje elev kommer att klara sig, eftersom det beror på vilka situationer eleven kommer att hamna i och vem de kommer att möta. Bl.a. säger en av lärarna:

Vissa kommer det gå jättebra för oavsett vad de träffar för lärare och kompisar. De har så i sig, rätt och fel. Trygga i sig själva framförallt tror jag. De klarar vad som helst (Jenny, Torslanda).

Jag tror det kommer gå ganska bra ändå, de har såna förutsättningar ändå. De elever som man har problem med, behöver inte vara kunskapsproblem, utan sociala problem. Kommer antagligen att slipas av med åren, de är ändå så väl förspända. De har såna sociala sammanhang

omkring sig som gör att det borde ju kunna gå bra för dem. Jämfört med andra barn. Så fy skam annars! (Gunnel, Torslanda).

I Biskopsgården uttrycker man en större oro för hur eleverna kommer att klara sig i framtiden.

Nej, jag kan väl säga att jag är orolig för hur barnen kommer klara sig i framtiden. Om man ser på hur de är, vad de presterar och vad de har för förutsättningar överhuvudtaget. Vad de har för stöd hemma, åt vilket håll deras intressen går åt. Man ser en del som håller på och gör väldigt mycket konstiga saker som man inte ska göra i den åldern. Gör du samma sak om fem år då är du straffmyndig och då ligger du risigt till. Jag kan nog tänka mig att det inte kommer gå så bra för flera av de, tyvärr (Anna, Biskopsgården).

Intervjun leder inte in på vad för slags konstiga saker som barnen sägs göra.

Några kommer klara sig men många kommer inte klara sig. De kommer inte klara sig och de har inte den, det stödet hemma. Man pratar redan på lågstadiet att man måste göra läxorna, kämpa, man måste se till att de gör det och det. Och de förstår inte det och de tror att det går bra ändå (Barbro, Biskopsgården).

De flesta kommer klara sig, en och annan kanske kan få det lite jobbigt. Det är väl det där att man är rädd att de ska hamna i ett sånt där gäng som inte är så bra (Pia, Biskopsgården).

7 SLUTDISKUSSION

7.1 Svar på syfte och frågeställningar

Syftet med vår undersökning var att studera om det hittills bedrivna integrationsarbetet, främst Storstadssatsningen i Göteborg, gett några synliga resultat hos den enskilda läraren i respektive arbetslag. Våra resultat tyder inte på detta. Vi vill än en gång påpeka att vår undersökning baserats på ett litet empiriskt underlag, d.v.s. att relativt få respondenter har intervjuats. Därmed kan vi inte dra några större slutsatser. Den första frågeställningen var om lärarrollen skiljer sig åt i de två stadsdelarna. Svaren som vi fått pekar åt det hållet. Vi frågade oss också om vi kan tala om en likvärdig skola för alla. Vi tycker inte att det går, eftersom förutsättningarna ser olika ut. Vi kan bara dra slutsatser utifrån vad våra resultat visar och de ger inte en helhetsbild av verkligheten. I diskussionen vill vi tydliggöra hur vi har kommit fram till detta.

7.2 Begrepp

Vi tycker att det är viktigt att vara medveten om vilka begrepp man använder sig av när man resonerar kring segregation. De definitioner man väljer att använda får också betydelse för innebörden. Vi håller med Roger Andersson (2001) när han talar om att man ofta använder begrepp slentrianmässigt. Det kan vara viktigt att vända på begrepp för att belysa problemet ur andra synvinklar. Det blir en skillnad om man väljer att använda begrepp som har positiv eller negativ klang t.ex. att integration har mer positiv innebörd än vad segregation har, trots att de beskriver samma fenomen. På samma sätt kan man tala om svenskglea områden för att vända på det negativa begreppet invandrartäta områden.

Vi tycker att det är intressant att jämföra Torslanda och Biskopsgården och se på de skillnader som finns i stadsdelarna. Men det kan också vara viktigt att påpeka att även Torslanda är ett segregerat område, där majoritetsbefolkningen består av invånare med svensk bakgrund. Precis som Irene Molina (2001) skriver, när hon diskuterar att det oftast är socialt marginaliserade bostadsområden som får stå i fokus när man studerar segregation, tycker vi att integrationsarbete borde riktas till både Biskopsgården och Torslanda. Vi tycker att det är av lika stor vikt att de människor som bor i högstatusområden blir en del av integrationsarbetet, på samma sätt som de människorna i lågstatusområden blir. Kanske kan man också samtidigt komma bort ifrån tankesättet ”vi” och ”dom”, när fixeringen inte bara läggs vid kulturella bakgrunder, och man istället kan lägga in andra innebörder i begreppet multikulturalism. D.v.s. att använda begreppet med en positiv klang istället för en negativ.

7.3 Sammanfattning av intervjuresultaten

Vi har kommit fram till att det ibland framkommit skillnader i svaren hos de lärare vi har intervjuat. Vår första fråga som

handlade om tidigare uppfattningar kring området visar att lärarna i Biskopsgården mer kopplade samman uppfattningar med segregationens konsekvenser. D.v.s. att de hade vetskap om att området var mer utsatt och därmed problematiskt att verka i. I Torslanda var synen mer positiv också med utgångspunkt ur segregationsperspektiv. Förutsättningarna i området uppfattades som goda.

Frågan som rörde hur uppfattningarna har förändrats gav lite olika svar men kan sammanfattas med att synen hos lärarna går mot en mer negativ utveckling när det handlar om skolan. I diskussionen kring hur skolan uppfattas utifrån, nämner lärarna i Biskopsgården betydelsen av skolans placering. T.ex. att skolan har framställts negativt i medier och att det speglar av sig hos resten av samhället. Lärarna i Torslanda diskuterar inte utifrån områdets betydelse utan mer kring skolans omorganisationer och att det kan ha gett en negativ bild.

Svaren som gällde möjligheter visade inte på skillnader mellan lärarna eftersom de framhöll olika saker. Däremot kunde vi se skillnader i svaren som handlade om svårigheter. Framförallt hade lärarna i Biskopsgården lättare att ge exempel på svårigheter och gav liknande svar. De utgick från sociala svårigheter som finns i området. Lärarna i Torslanda hade inte lika lätt att finna svar men tog upp bl.a. de ekonomiska villkoren.

Målsättningen hos lärarna skiljde sig åt. Svaren visade att lärarna i Torslanda arbetade mycket utifrån värdegrundsfrågor. I Biskopsgården svarade lärarna utifrån kunskapsinläring och att jobba med det svenska språket.

Frågan som rörde den personliga utvecklingen visade också på skillnader. I Torslanda ansåg lärarna att de utvecklas tillsammans med sina kollegor på ett positivt sätt. I Biskopsgården kopplade man sin personliga utveckling med hur problematiken i området ser ut och de såg även positivt på att utvecklas tillsammans med andra.

I svaren som lärarna gav när det handlade om elevernas behov, såg vi skillnader. När lärarna i Biskopsgården pratade om vikten av att lära sig det svenska språket och att fostra eleverna, pratade lärarna i Torslanda om att t.ex. ge eleverna metoder för att lösa konflikter. Lärarna i Biskopsgården upplevde en större otillräcklighet i sin yrkesroll än vad lärarna i Torslanda gjorde.

Det var ingen lärare i Biskopsgården som kände att de uppnådde det de ville med sin undervisning, men i Torslanda svarade två av fyra att de var nöjda med sin insats. Den sista frågan till lärarna handlade om hur de såg på elevernas framtid. Svaren skiljde sig åt mellan områdena. I Torslanda såg de mer positivt på elevernas framtid än vad lärarna i Biskopsgården gjorde.

Sammanfattningsvis kan vi härmed konstatera att lärarrollen utifrån de aspekter vi har valt att titta på, skiljer sig i de två stadsdelarna.

7.4 Resultat mot tidigare forskning och teorier

7.4.1 Lärarna som grupp

Ann Runfors (2004) menar att lärarna utgörs av en ganska homogen grupp med liknande bakgrund. Det är svårt att koppla samman detta resonemang till de lärare som vi intervjuat. Vi undersökte inte lärarnas sociala bakgrund och klasstillhörighet, men ser vi på våra intervjupersoner som en grupp kan vi konstatera att samtliga är kvinnor med svensk bakgrund.

7.4.2 Boendets betydelse

Vi vill koppla samman betydelsen med var lärarna bodde, till tidigare forskning. Ingen av lärarna som arbetade i Biskopsgården bodde i stadsdelen. Orsakerna till det kan vi inte redogöra för, men vi vill ändå dra parallellen till vad Ove Sernhede (2002) skriver. Att lärare som arbetar i utsatta områden väljer att lämna området efter arbetsdagen. Den motsatta tendensen visade sig i Torslanda, där två av fyra lärare bodde i samma område som de arbetade. Kanske beroende på att de ser stadsdelen som ett bra område att bo i. Men inte heller här vet vi någonting om orsakerna till valet.

7.4.3 Skolans rykte

I frågan som rör skolans rykte, kan vi koppla våra svar till den studie som en belgisk antropolog vid namn Eugeens Rosens (Bunar 2001) har gjort. På samma sätt som han beskriver hur skolor med en stor blandning kulturella

grupper får dåligt rykte och klassas som segregerade, fick vi i våra svar liknande tendenser. Lärarna i Biskopsgården var medvetna om att deras skola hade dåligt rykte och att området utifrån och också av dem själva, sågs som ett segregerat och problematiskt område. Två lärare i Torslanda kunde också göra jämförelser med andra områden eftersom de hade jobbat i utsatta områden tidigare. De hade positiva förväntningar till Torslanda, som enligt dem var ett mindre utsatt område. Borevi & Strömblad (2004) tar upp att det kan vara svårt att bli av med ett dåligt rykte. I Biskopsgården pratade lärarna om problematiken på skolan, ryktet osv. men att man ändå ville försöka arbeta utifrån sina förutsättningar och jobbade för att skolan skulle få ett bra rykte ändå. Borevi & Strömblad (2004) tar dessutom upp att skolans rykte i längden kan göra att eleverna själva upplever sin utbildning som mindre värd. Men eftersom vi gjorde våra intervjuer med lärare kan vi inte dra paralleller till hur eleverna i Biskopsgården uppfattade sin skola och om ryktet påverkade dem.

I Per-Markku Ristlammi (Bunar 2001) resonemang kring skolans rykte nämner han att enbart skolans geografiska placering har betydelse. Det spelar mindre roll vilken sorts pedagogisk verksamhet som bedrivs på skolan. Detta är intressant, eftersom våra svar mellan områdena skiljer sig. Lärarna i Torslanda framhöll att de uppfattningar som fanns från föräldrar, riktade sig mot verksamheten, och skolans omorganisering, medan lärarna i Biskopsgården resonerade kring skolans rykte och dess geografiska placering, precis som Ristlammi.

Nihad Bunar (2001) tar upp effekten av att elever väljer att söka sig bort från skolor som har dåligt rykte. Istället väljer de andra skolor utanför det egna området. I statistik som vi sett från Biskopsgården, visar siffrorna på att många i området väljer att läsa på friskolor. Vi kan inte bekräfta anledningar till varför denna tendens finns, men lärarnas svar i Biskopsgården pekar mot att skolans rykte ha betydelse och att de upplever att de har fått alla problembarn på skolan. I Torslanda är andelen barn som väljer friskolor inte alls lika hög, men samtidigt kan vi inte heller här gå in på anledningen till detta och om det hänger ihop med hur området uppfattas. Bunar (2001) diskuterar kring att effekten av dåligt rykte gör att människor som har möjlighet, väljer att flytta sina barn till friskolor. Han menar att föräldrar förklarar detta med att hänvisa till skolans rykte och inte till att lärarna på skolan utför ett dåligt arbete.

Det som är intressant att ställa mot lärarnas svar, är effekten av förflyttningar till friskolor. När eleven flyttar, följer skolpengen med och detta innebär att redan utsatta skolor som förlorar elever, samtidigt förlorar ekonomiskt. Det blir ett arbete i motvind och skolan får ännu snävare ramar att arbeta utifrån. Både arbetslaget i Torslanda och Biskopsgården nämner känningar av indragningar och sämre resurser, och lärarna i Torslanda ser detta som sina största svårigheter. Sämre ekonomi gör att de inte längre kan arbeta på samma sätt som tidigare. Det hänger i sin tur ihop med vad de nämnde som anledningar för skolans rykte. Här är en stor skillnad mellan våra områden. I Biskopsgården ser lärarna visserligen svårigheter som hör samman med ekonomi, men det de framhåller som svårast är ändå de sociala problem som finns på skolan och språksvårigheterna.

Här vill vi också diskutera skillnaden som finns mellan områdena när det gäller antalet kommunala skolor. I Torslanda finns tio stycken och i Biskopsgården

endast fem skolor. Detta vill vi ställa i relation till de siffror som Rädda Barnens rapport om barnfattigdom visar. Där framgår det att det år 2002 bodde 5375 barn i Biskopsgården och i Torslanda nästan lika många, 5630 barn. Vad innebär detta? Att antalet elever på Biskopsgårdens skolor borde vara större än vad antalet elever är på skolor i Torslanda. Men, vad vi inte vet är hur många fristående skolor det finns i respektive stadsdel. Tittar vi på hur många procent av Biskopsgårdens elever som väljer att gå i friskolor, 18,3 procent, är det betydligt högre än i Torslanda, där endast tre procent väljer friskolor. Vi kan inte säga om det går att koppla denna statistik med betydelsen av skolans rykte. Vi vet ingenting om varje individs anledning till att välja bort kommunala skolan, men vi tycker ändå att det kan vara intressant att lyfta fram.

7.4.4 Den komplexa lärarrollen

Det som Lars-Åke Kernell (2002) lyfter upp, när han pratar om lärarens komplexitet, ser vi som intressant att koppla samman med vad lärarna svarade. Dels utifrån vad en lärare i Torslanda upplevde, när föräldrar ställer höga förväntningar och omöjliga krav. Att befinna sig mellan olika önskemål och förväntningar, kan upplevas frustrerande och dessutom som en känsla av otillräcklighet. Kernell (2002) tar också upp lärarens uppgift att ge eleverna trygghet och samtidigt utmana dem och lära dem saker. Detta kan vi leda till svaren som lärarna i Biskopsgården gav. Deras känsla av otillräcklighet att vilja lära dem saker, främst det svenska språket, och samtidigt ha rollen som mamma/mormor, polis och socialarbetare.

Jonas Aspelin (2003) skriver om att en roll avser de förväntningar som riktas mot innehavaren. En lärarroll innefattar vissa förväntningar medan exempelvis en rektor har andra. I vår undersökning kan vi konstatera att lärarna ser olika på sin lärarroll. T.ex. pratar lärarna i Biskopsgården om en uppfostrande roll, med fokus på omvårdnad, kärlek och trygghet. De framhåller vikten av den sociala biten, eftersom många av deras elever är i behov av det. I många lägen kände de sig tvungna att åsidosätta den yrkesroll som de kanske vill ha, till att istället vara en vuxen förebild, med trygghet och tydlig gränsdragning. Lärarna i Biskopsgården såg på sin lärarroll med fokus på fostran, vilket enligt dem egentligen skulle komma hemifrån. Ställer man detta i förhållande till hur lärarna i Torslanda svarade, kunde de se på sin lärarroll med större koppling till läroplanen. De arbetade med värdegrundsfrågor och ville ge eleverna metoder för att själva kunna läsa konflikter. Ingen av dem pratade om att fostra eleverna.

7.4.5 Svenskan som målsättning eller inte

Ann Runfors (2004) pratar om hur lärare i utsatta områden arbetar mot att ge eleverna svensketskompetens. När vi ser på hur lärarna i Biskopsgården pratade om sin målsättning, blev det tydligt att det svenska språket var viktigt för eleverna. De framhöll att de ville lära barnen svenska för att de senare skulle klara sig i det svenska samhället. Vi kan inte konstatera att "det svenska" var normen för undervisningen hos lärarna i Biskopsgården, men fokus låg på att språket var det viktigaste för att ens kunna lära sig något alls. Detta i relation till att lärarna i Torslanda inte alls pratar om svenska språket som målsättning för sin undervisning. De framhöll istället vikten av att arbeta med

värdegrundsfrågor och relationer.

Vi vill också i detta sammanhang ta upp det resonemang som Robert Eriksson och Jan Jonsson (Bunar 2001) framhåller. Att om en lågstatusskola presterar sämre resultat än skolorna i övrigt, beskyller man oftast detta på föräldrarnas bristande engagemang och elevernas sämre förkunskaper främst i det svenska språket. Detta tycker vi framkommer lite i resonemang hos lärare i Biskopsgården. En lärare tar t.ex. upp den problematik som kan uppstå i kontakt med föräldrar och att hon ibland inte känner sig förstörd. Detta tycker vi är intressant att vända på och fråga sig hur föräldrar kan känna sig missuppfattade och därför inte visa engagemang i sitt barns skolgång. Det blir ett tänkande som kretsar kring "vi" och "dom". En lärare i Torslanda lyfter fram problematiken som däremot kan uppstå när föräldrar engagerar sig för mycket. Att det på något sätt klampar in på lärarens yrkesprofession och ger motsättningar mellan förälder och lärare, när det egentligen var menat som ett gott engagemang.

7.4.6 Hur de benämner elever

Vi vill också ta upp hur lärare benämner sina elever, framförallt i Biskopsgården. De använder benämningar som t.ex. problembarn och barn med brokig bakgrund vilket vi tycker förstärker ett negativt förhållningssätt. Som vi tidigare nämnt vill lärarna jobba bort skolans dåliga rykte. Men vi tycker att detta blir en motsättning. Det är onödigt att se barn som problem eftersom vi tror att det i längden kan bli en självuppfyllande profetia. Elever som hela tiden pekats ut som problembarn eller liknande kommer aldrig känna att de når upp till förväntningarna. Det är inte heller rättvist att barnen får stå till svars för den problematik som samhället är skyldig till. Det är viktigt att klargöra att vi inte kan dra dessa slutsatser enbart utifrån fyra lärares svar men vi tycker ändå att det är intressant att lyfta fram den uppfattningen.

Av det vi har sett på respektive skola gör att vi kan besvara vår andra frågeställning med att säga att det är svårt att ge en likvärdig utbildning eftersom lärarna beroende på var de undervisar har olika förhållningssätt. Undersökningens resultat har betydelse om man ställer det i relation till vad som står i läroplanen. "Skolan är en social och kulturell mötesplats som både har en möjlighet och ett ansvar för att stärka denna förmåga hos alla som arbetar där" (Läraryrket 2001:10). Alla som arbetar i skolan skall medverka till att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar för människor också utanför den närmaste gruppen. Och framförallt att skolan ska stå för en likvärdig utbildning. I begreppet likvärdig utbildning ingår de nationella mål som skall uppnås i olika årskurser. Vi tänker också att likvärdig utbildning innebär att elever ska ha samma möjligheter och förutsättningar oavsett vilken skola de går i. Vårt resultat visade på skillnader bl.a. i hur lärarna ser på elevernas framtid. Undervisade man i ett utsatt område såg man mer negativt på elevernas möjligheter. Det vi kan känna oro för är hur mycket lärarens synsätt avspeglar sig i eleverna. Om inte ens läraren har en tro på att eleven kommer att lyckas vem ska då lyfta eleven och tro på förmågan? Vi tror också att känslan av

hopplöshet som vi upplevde fanns i Biskopsgården kan göra att läraren är med och ytterligare förstärker den negativa bilden och utvecklingen i området. Det är orättvist om det förhåller sig så att eleverna beroende på vilket område de bor i inte får samma förutsättningar.

7.5 Tidigare forskning mot Storstadssatsningen mål och resultat

I den forskning vi har tagit del av presenterar forskare olika möjligheter för att bryta segregation i skolan. En utgångspunkt kan t.ex. vara att bekämpa bilden med en ny bild. För att det ska bli möjligt måste man arbeta i flera steg. Lika viktigt som det är att arbeta med att bryta segregation i redan utsatta områden lika viktigt är det att rikta insatser åt motsatt håll. De utvärderingar av Storstadssatsningen som vi har tagit del av visar att man har jobbat mycket med riktade insatser till redan utsatta områden och inte så mycket mot en helhetsbild. Detta i kontrast till hur flera forskare menar att man borde arbeta. I de skolor vi har tittat på är det svårt att peka på resultat av integrationsarbete. Snarare kan vi peka på avsaknaden av integrationsarbete både i Torslanda och i Biskopsgården. Vi tror att man måste jobba mer utifrån vad t.ex. Bunar (2001) och Ciasnocha (Sandmark 2003) skriver om. För att kunna bryta segregation i skolan, krävs engagemang från alla som på något sätt har kontakt med skolan. Efter att vi har genomfört vår undersökning tycker vi att mycket av det engagemang som krävs för att förändra saknas och istället för att man aktivt jobbar mot att bryta segregation är läraren ibland medskapare till den negativa utvecklingen. I Torslanda handlar det mycket om att man måste inse att segregation är ett problem även där, eftersom den påverkar hela samhället. I Biskopsgården tycker vi att det handlar om att läraren måste se sin egen del i åt vilket håll utvecklingen går.

7.5.1 Fler tillvägagångssätt

Vi tror att det finns fler vägar att gå i arbetet mot att bryta segregation i skolan. I dagens lärarutbildning ingår VFU, en verksamhetsförlagd utbildning, där studentens praktik är knuten till en och samma stadsdel. Där är studenten placerad under hela utbildningstiden, om inte han eller hon aktivt väljer att söka sig till andra typer av områden. Vi tycker att det borde vara ett krav att studenten fick möjlighet att se olika problematik i mer eller mindre utsatta områden. Det är svårt att bilda sig uppfattningar av olikheter inom pedagogiska verksamheter när man bara befinner sig i en typ av område. Vi vet dock att det kan skilja sig mellan skolor inom ett och samma område men vi tror ändå att insikterna kan bli större om man får en större helhetsbild. Vi tror att det är viktigt att lärarstudenter får olika perspektiv på hur segregation påverkar skolan. Kanske kan det vara svårare att motivera sig till att jobba i ett mer utsatt område om man inte tidigare har kommit i kontakt med det. I vår undersökning har vi fått tecken som tyder på att det kan behövas ännu mer initiativkrafter till förändring. Det innebär oftast ett tuffare arbetsklimat att verka i ett utsatt område och då kan det vara ännu viktigare att man har skaffat sig tidigare erfarenheter.

REFERENSLISTA

Andersson, Eva, Borgegård, Lars-Erik & Fransson, Urban (2001).
”Från Babylon och

Chicago till Fittja” i Magnusson, Lena [red.], *Den delade staden*
(s.83-114). Umeå: Boréa

bokförlag.

Andersson, Roger (2001). ”Skapandet av svenskglea bostadsområden” i
Magnusson, Lena

[red.], *Den delade staden* (s.115-153). Umeå: Boréa bokförlag.

Arnstberg, Karl-Olov, Ramberg, Ingrid (1997). *I stadens utkant –
perspektiv på förorter.*

Tumba: Mångkulturellt centrum.

Aspelin, Jonas (2003). *Zlatan, Caligula och ordningen i skolan – En
interaktionistisk analys.*

Lund: Studentlitteratur.

Borevi Karin, Strömblad Per [red.],(2004). *Kunskap för integration – om
makt i skola och*

utbildning i mångfaldens Sverige. Stockholm: Regeringskansliet.

Bunar, Nihad (2001). *Skolan mitt i förorten – fyra studier om skola,
segregation, integration*

och multikulturalism. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag
Symposium.

Clausson, Malin & Norbelie, Johan (2005). *Landets största klyfta –
fortfarande lever 22*

procent av barnen i Göteborg i fattigdom, i Göteborgs-Posten 2005-
02-08.

Göteborgs stad (2005). *Storstad – om Storstadssatsningen i Göteborg.*

Göteborg:

Stadskansliet.

Kernell, Lars-Åke (2002). *Att finna balanser – en bok om undervisningsyrket*. Lund:

Studentlitteratur.

Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Läraryrket (2002). *Lärarens handbok – Skollag Läroplaner Yrkesetiska principer*.

Stockholm: Läraryrket.

Molina, Irene, (2001). "Den rasifierade staden" i Magnusson, Lena [red.], *Den delade staden*

(s.49-81). Umeå: Boréa bokförlag.

Petersen, Åsa (2001). *De ljuger om mångkulturalism*, i Aftonbladet 2001-10-19.

Runfors, Ann (2004). "När man blir svensk? – om hur skilda möjligheter skapas i

skolvardagens samspel" i Borevi, Karin & Strömblad, Per [red.], *Kunskap för integration*

– om makt i skola och utbildning i mångfaldens Sverige. Stockholm:

Regeringskansliet.

Rädda Barnen. Salonen, Tapio (2004). *Barnfattigdomen i Sverige – Årsrapport 2004*.

www.raddabarnen.se 13/4 2005.

Sandmark, Björn (2003). *Integration – eller inte*, i Göteborgs-Posten 2003-02-26.

SOU 1997:61 *Att växa bland betong och kojor*. Socialdepartementet.

Stadsdelsförvaltningen i Biskopsgården. Reimer, Margareta [red] (2004). *Lokal årsredovisning år 2004*.

Sernhede, Ove (2002). *Alienation is my nation – Hiphop och unga mäns utanförskap i Det*

Nya Sverige. Stockholm: Ordfront förlag.

Stenberg, Jenny (2004). *Hur får vi hela Göteborg engagerade i detta? Utvärdering av*

Storstadssatsningen i Norra Biskopsgården. Göteborg: Centrum för kulturstudier.

Sydvik, Per (2004). *Misslyckat grepp mot segregationen*, i Göteborgs-Posten 2004-11-28.

Törnquist, Anders (2005). *Ta vara på kunskaperna från Storstadssatsningen*, i Göteborgs-

Posten 2005-03-31.

Törnquist, Anders (2001). *Till förortens försvar – Utveckling och organisering i de tre*

stadsdelarna Hjällbo Hammarkullen Eriksbo 1970-1995. Göteborg: Kompendiet.

Vetenskapsrådet. *Forskningsetiska principer – inom humanistisk-samhällsvetenskaplig*

forskning.

www.biskopsgarden.goteborg.se, 2005-04-08.

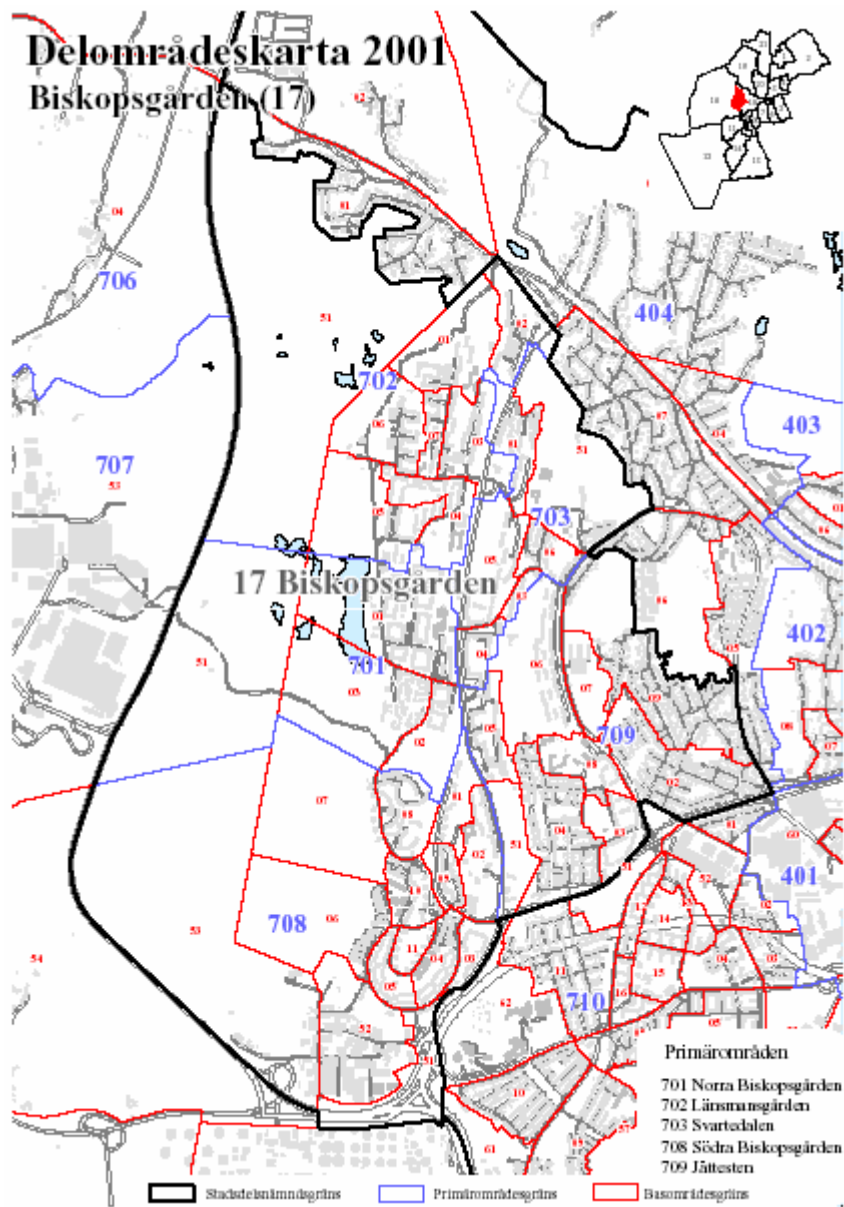
www.goteborg.se/statistik, 2005-04-19.

www.goteborg.se, 2005-05-08.

www.torslanda.goteborg.se, 2005-04-08.

BILAGA 1

BILAGA 2

GÖTEBORGSBLADET 2005 (april)

Göteborgs stadskansli

SDN 17 Biskopsgården

FOLK- MÅNGD Ålder	2003		2004		Män	kv	Samtl	%
0	341	214	188	402	1.6			
1-2	683	333	302	635	2.5			
3-5	942	498	449	947	3.7			
6	282	137	134	271	1.1			
7-9	854	441	399	840	3.3			
10-12	827	420	367	787	3.1			
13-15	855	470	389	859	3.3			
16-18	837	409	399	808	3.1			
19-24	2718	1232	1512	2744	10.7			
25-44	7957	4261	3678	7939	30.9			
45-64	5371	2808	2601	5409	21.1			
65-69	1054	505	507	1012	3.9			
70-74	1082	471	577	1048	4.1			
75-79	846	347	501	848	3.3			
80-84	687	278	409	687	2.7			
85-	437	152	300	452	1.8			
Total	25773	12976	12712	25688	100.0			
2004: BOSTADS- LAGENHETER	i små- hus	i fler bo hus	Samtliga lgh		%			
Totalt	1255	11505	12760		100.0			
-1 rum o kök	40	1566	1606		12.6			
2 "	82	3438	3520		27.6			
3 "	341	4922	5263		41.2			
4 "	390	1301	1691		13.3			
5+	393	278	671		5.3			
-1940	239	7	246		1.9			
1941-1950	248	14	262		2.1			
1951-1960	383	7598	7981		62.5			
1961-1970	85	3710	3795		29.7			
1971-1980	57	-	57		0.4			
1981-1990	29	-	29		0.2			
1991-	175	176	351		2.8			
Allmännyttan	43	5682	5725		44.9			
Bostadsrättsf	3	2316	2319		18.2			
Enskild person	1061	278	1339		10.5			
Övriga ägare	148	3229	3377		26.5			

2004: MEDBORGAR- SKAPSLAND OCH FODELSELAND		Antal	% av folkm
Utländska medborg. födda i Sverige		3921	15.3
födda i utlandet		592	2.3
Svenska medborgare födda i utlandet		3329	13.0
Svenska medborgare födda i utlandet		5948	23.2
SVENSKA OCH UTLÄNDSKA FÖDDA I UTLANDET		9277	36.1
Samtliga Finland		773	3.0
Norge/Danmark, isl		385	1.5
Polen		202	0.8
Tyskland		138	0.5
Storbritannien		58	0.2
Bosnien-Herceg.		687	2.7
Övr Fd Jugosl.		1310	5.1
Övr Europa		858	3.3
Iran		872	3.4
Irak		505	2.0
Turkiet		1093	4.3
Övr Asien		875	3.4
Somalia		380	1.5
Övr Afrika		744	2.9
Chile		179	0.7
Övr Sydamerika		112	0.4
Nordamerika		90	0.4
Övriga länder		16	0.1
JÄMFÖRELSEINDEX (GBG=100)			
Barn 1-5 år		117.9	
Barn 6-15 år		101.1	
Ålderspensionärer 75- år		94.6	
Utländska medb, totalt		181.1	
Svenska och utl medborg födda i utlandet, totalt		181.8	
däruv i Norden		152.8	
utanför Europa		188.4	

2002: GIFTA OCH EJ GIFTA MED BARN		Antal	%
Gifta kvinnor och män med barn		641	21.3
1 barn		844	28.1
2 barn		517	17.2
3+ barn		2002	66.6
Totalt		2002	66.6
Ej gifta kvinnor eller män med barn		489	16.3
1 barn		350	11.6
2 barn		167	5.6
3+ barn		1006	33.4
Totalt		3008	100.0
Anmärkn: Alla hemmaboende barn 0-29 år medräknas. Dock gäller att minst ett barn per kategori skall vara i åldern 0-17 år.			
OKT 2004: ARBETSLOSHET MM		Antal	% av folkm
ÖPPET ARBETSLOSA		946	5.8
Samtliga		154	5.2
18-24 år		733	6.7
25-54 år		59	2.4
55-64 år		184	6.3
18-24 år		18	3.5
I KONJUKTURINRIKT PROGRAM		628	3.8
Samtliga		113	3.8
18-24 år		113	3.8
2003: OHÄLSOTAL 16-64 ÅR ERSÄTTA DAGAR/PERS (RFV)		Antal	% av fam.
Samtliga invånare födda i Sverige		63.1	
födda i utlandet		53.4	
74.9			

2002: GIFTA OCH EJ GIFTA MED BARN		Antal	%
Giftnummer		489	16.3
Ej gifta kvinnor eller män med barn		350	11.6
1 barn		167	5.6
2 barn		1006	33.4
3+ barn		3008	100.0
Anmärkn: Alla hemmaboende barn 0-29 år medräknas. Dock gäller att minst ett barn per kategori skall vara i åldern 0-17 år.			
OKT 2004: ARBETSLOSHET MM		Antal	% av folkm
ÖPPET ARBETSLOSA		946	5.8
Samtliga		154	5.2
18-24 år		733	6.7
25-54 år		59	2.4
55-64 år		184	6.3
18-24 år		18	3.5
I KONJUKTURINRIKT PROGRAM		628	3.8
Samtliga		113	3.8
18-24 år		113	3.8
2003: OHÄLSOTAL 16-64 ÅR ERSÄTTA DAGAR/PERS (RFV)		Antal	% av fam.
Samtliga invånare födda i Sverige		63.1	
födda i utlandet		53.4	
74.9			

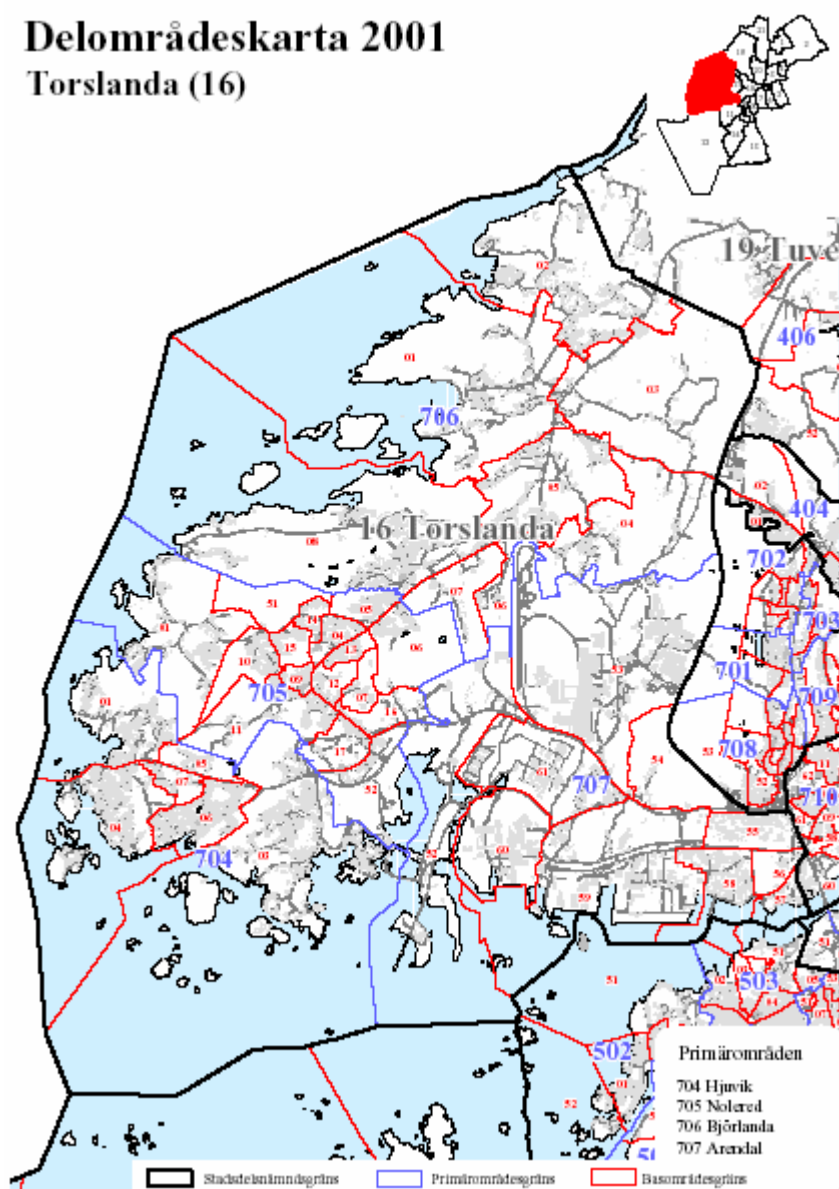

2003: HÖGSTA UTBILDNING 25-64 år		Antal	%
Samtliga		13331	100.0
Grundskola		3823	28.7
Gymnas -2 år		3859	28.9
Gymnas 3 år		2361	17.7
Eftergymn -2		1400	10.5
Eftergymn 3-		1571	11.8
2002: INKOMST INKOMSTER		Medel- tagare	ink
Män		9893	181.2
Kvinnor		9930	132.4
Samtliga		19823	156.7
20-24 år		2449	102.0
25-44 år		7812	164.8
45-64 år		5421	189.6
65- år		4141	130.9
2002: FÖRVARVSARBETANDE (NATTBEF)		Antal	%
Samtl 16-år		9858	100.0
16-19 år		235	2.4
20-24 år		1406	14.3
25-44 år		5058	51.3
45-64 år		3056	31.0
65- år		103	1.0
FÖRVARVSINTENSITET 25-64		Män	4553
Kvinnor		3561	57.2
Totalt		8114	61.3
däruv		3333	50.9
utr födda			
JÄMFÖRELSEINDEX (GBG=100)			
Ej gifta med barn		112.7	
Arbetslösa, samtl		120.2	
Ohälsotal, samtl		149.4	
Eftergymnasial utb		52.7	
Medelinkomst, samtl		78.5	
Högink.tag, 360- tkr		28.0	
Aktiviteters, samtl		153.5	
Socialbidragsfam		171.9	
Förvarvsintens, kv		79.6	

BILAGA 3

Delområdeskarta 2001 Torslanda (16)

BILAGA 4

GÖTEBORGSBLADET 2005 (april)
Göteborgs stadskansli

SDN 16 Torslanda

FOLK- MANGD Ålder	2003		2004		Män	Kv	Samtl	%
	2003	2004	2003	2004				
0	290	148	152	300	1.5			
1-2	604	341	335	676	3.3			
3-5	951	490	483	973	4.8			
6	319	161	175	336	1.7			
7-9	994	498	437	935	4.6			
10-12	1106	570	570	1140	5.6			
13-15	962	502	539	1041	5.1			
16-18	759	427	374	801	4.0			
19-24	803	463	374	837	4.1			
25-44	5660	2810	3065	5875	29.1			
45-64	4973	2678	2472	5150	25.5			
65-69	651	337	346	683	3.4			
70-74	534	259	284	543	2.7			
75-79	438	224	214	438	2.2			
80-84	292	128	170	298	1.5			
85+	180	77	111	188	0.9			
Total	19516	10113	10101	20214	100.0			
2004: BOSTADS- LÄGENHETER	i små- hus	i fler- bo hus		Samtliga lgh	%			
Totalt	5893	1109	7002	100.0				
-1 rum o kok	98	184	282	4.0				
2 "	354	256	610	8.7				
3 "	852	462	1314	18.8				
4 "	1894	185	2079	29.7				
5+	2664	22	2686	38.4				
-1940	296	12	308	4.4				
1941-1950	219	-	219	3.1				
1951-1960	294	-	294	4.2				
1961-1970	1191	515	1706	24.4				
1971-1980	777	15	792	11.3				
1981-1990	1454	18	1472	21.0				
1991-	1507	549	2056	29.4				
Allmännyttan	1	198	199	2.8				
Bostadsrättsf	221	674	895	12.8				
Enskild person	5635	7	5642	80.6				
Övriga ägare	36	230	266	3.8				

2004: MEDBORGAR- SKAPSLAND OCH FÖDELSELAND	Antal	% av folkm
Utländska medborg. födda i Sverige i utlandet	559	2.8
Svenska medborgare födda i utlandet	754	3.7
SVENSKA OCH UTLÄNDSKA MEDBORGARE		
FÖDDA I UTLANDET	1213	6.0
därav födda i		
Finland	245	1.2
Norge/Danmark, Isl	227	1.1
Polen	61	0.3
Tyskland	81	0.4
Storbritannien	65	0.3
Bosnien-Herceg.	6	-
Övr fd Jugosl.	89	0.4
Övr Europa	154	0.8
Iran	21	0.1
Irak	4	-
Turkiet	9	-
Övr Asien	147	0.7
Somalia	-	-
Övr Afrika	10	-
Chile	10	-
Övr Sydamerika	34	0.2
Nordamerika	44	0.2
Övriga länder	6	-
JÄMFÖRELSEINDEX (GBG=100)		
Barn 1-5 år	156.2	
Barn 6-15 år	160.9	
Ålderspensionärer 75- år	55.9	
Utländska medb, totalt	32.8	
Svenska och utl medborg födda i utlandet, totalt	30.2	
därav i Norden	79.2	
utanför Europa	14.0	

2004: GIFTA OCH EJ GIFTA MED BARN	Antal	%
Gifta kvinnor och män med barn	639	20.4
1 barn	1524	48.6
2 barn	474	15.1
3+ barn	2637	84.2
Totalt		
Ej gifta kvinnor eller män med barn	207	6.6
1 barn	233	7.4
2 barn	56	1.8
3+ barn	496	15.8
Totalt		
Samtliga	3133	100.0
Anteckn: Alla hemboende barn 0-29 år medräknas. Dock gäller att minst ett barn per kategori skall vara i åldern 0-17 år.		
Okt 2004: ARBETSLOSHET MM	Antal	% av folkm
ÖPPET ARBETSLOSA		
Samtliga	227	1.9
18-24 år	32	2.9
25-54 år	149	1.8
55-64 år	46	1.9
S:a utmedb	11	2.6
18-24 år	-	-
I KONJUKTURINRIKT PROGRAM		
Samtliga	128	1.1
18-24 år	18	1.6
2003: OHÄLSOTAL 16-64 ÅR ERSATTA DAGAR/PERS (RFV)		
Samtliga invånare födda i Sverige	33.6	
födda i utlandet	32.1	
födda i utlandet	55.0	

2002: GIFTA OCH EJ GIFTA MED BARN	Antal	%
Gifta kvinnor och män med barn	639	20.4
1 barn	1524	48.6
2 barn	474	15.1
3+ barn	2637	84.2
Totalt		
Ej gifta kvinnor eller män med barn	207	6.6
1 barn	233	7.4
2 barn	56	1.8
3+ barn	496	15.8
Totalt		
Samtliga	3133	100.0
Anteckn: Alla hemboende barn 0-29 år medräknas. Dock gäller att minst ett barn per kategori skall vara i åldern 0-17 år.		
Okt 2004: ARBETSLOSHET MM	Antal	% av folkm
ÖPPET ARBETSLOSA		
Samtliga	227	1.9
18-24 år	32	2.9
25-54 år	149	1.8
55-64 år	46	1.9
S:a utmedb	11	2.6
18-24 år	-	-
I KONJUKTURINRIKT PROGRAM		
Samtliga	128	1.1
18-24 år	18	1.6
2003: OHÄLSOTAL 16-64 ÅR ERSATTA DAGAR/PERS (RFV)		
Samtliga invånare födda i Sverige	33.6	
födda i utlandet	32.1	
födda i utlandet	55.0	

2002: GIFTA OCH EJ GIFTA MED BARN	Antal	%
Gifta kvinnor och män med barn	639	20.4
1 barn	1524	48.6
2 barn	474	15.1
3+ barn	2637	84.2
Totalt		
Ej gifta kvinnor eller män med barn	207	6.6
1 barn	233	7.4
2 barn	56	1.8
3+ barn	496	15.8
Totalt		
Samtliga	3133	100.0
Anteckn: Alla hemboende barn 0-29 år medräknas. Dock gäller att minst ett barn per kategori skall vara i åldern 0-17 år.		
Okt 2004: ARBETSLOSHET MM	Antal	% av folkm
ÖPPET ARBETSLOSA		
Samtliga	227	1.9
18-24 år	32	2.9
25-54 år	149	1.8
55-64 år	46	1.9
S:a utmedb	11	2.6
18-24 år	-	-
I KONJUKTURINRIKT PROGRAM		
Samtliga	128	1.1
18-24 år	18	1.6
2003: OHÄLSOTAL 16-64 ÅR ERSATTA DAGAR/PERS (RFV)		
Samtliga invånare födda i Sverige	33.6	
födda i utlandet	32.1	
födda i utlandet	55.0	

2002: GIFTA OCH EJ GIFTA MED BARN	Antal	%
Gifta kvinnor och män med barn	639	20.4
1 barn	1524	48.6
2 barn	474	15.1
3+ barn	2637	84.2
Totalt		
Ej gifta kvinnor eller män med barn	207	6.6
1 barn	233	7.4
2 barn	56	1.8
3+ barn	496	15.8
Totalt		
Samtliga	3133	100.0
Anteckn: Alla hemboende barn 0-29 år medräknas. Dock gäller att minst ett barn per kategori skall vara i åldern 0-17 år.		
Okt 2004: ARBETSLOSHET MM	Antal	% av folkm
ÖPPET ARBETSLOSA		
Samtliga	227	1.9
18-24 år	32	2.9
25-54 år	149	1.8
55-64 år	46	1.9
S:a utmedb	11	2.6
18-24 år	-	-
I KONJUKTURINRIKT PROGRAM		
Samtliga	128	1.1
18-24 år	18	1.6
2003: OHÄLSOTAL 16-64 ÅR ERSATTA DAGAR/PERS (RFV)		
Samtliga invånare födda i Sverige	33.6	
födda i utlandet	32.1	
födda i utlandet	55.0	

2002: GIFTA OCH EJ GIFTA MED BARN	Antal	%
Gifta kvinnor och män med barn	639	20.4
1 barn	1524	48.6
2 barn	474	15.1
3+ barn	2637	84.2
Totalt		
Ej gifta kvinnor eller män med barn	207	6.6
1 barn	233	7.4
2 barn	56	1.8
3+ barn	496	15.8
Totalt		
Samtliga	3133	100.0
Anteckn: Alla hemboende barn 0-29 år medräknas. Dock gäller att minst ett barn per kategori skall vara i åldern 0-17 år.		
Okt 2004: ARBETSLOSHET MM	Antal	% av folkm
ÖPPET ARBETSLOSA		
Samtliga	227	1.9
18-24 år	32	2.9
25-54 år	149	1.8
55-64 år	46	1.9
S:a utmedb	11	2.6
18-24 år	-	-
I KONJUKTURINRIKT PROGRAM		
Samtliga	128	1.1
18-24 år	18	1.6
2003: OHÄLSOTAL 16-64 ÅR ERSATTA DAGAR/PERS (RFV)		
Samtliga invånare födda i Sverige	33.6	
födda i utlandet	32.1	
födda i utlandet	55.0	

2002: GIFTA OCH EJ GIFTA MED BARN	Antal	%
Gifta kvinnor och män med barn	639	20.4
1 barn	1524	48.6
2 barn	474	15.1
3+ barn	2637	84.2
Totalt		
Ej gifta kvinnor eller män med barn	207	6.6
1 barn	233	7.4
2 barn	56	1.8
3+ barn	496	15.8
Totalt		
Samtliga	3133	100.0
Anteckn: Alla hemboende barn 0-29 år medräknas. Dock gäller att minst ett barn per kategori skall vara i åldern 0-17 år.		
Okt 2004: ARBETSLOSHET MM	Antal	% av folkm
ÖPPET ARBETSLOSA		
Samtliga	227	1.9
18-24 år	32	2.9
25-54 år	149	1.8
55-64 år	46	1.9
S:a utmedb	11	2.6
18-24 år	-	-
I KONJUKTURINRIKT PROGRAM		
Samtliga	128	1.1
18-24 år	18	1.6
2003: OHÄLSOTAL 16-64 ÅR ERSATTA DAGAR/PERS (RFV)		
Samtliga invånare födda i Sverige	33.6	
födda i utlandet	32.1	
födda i utlandet	55.0	

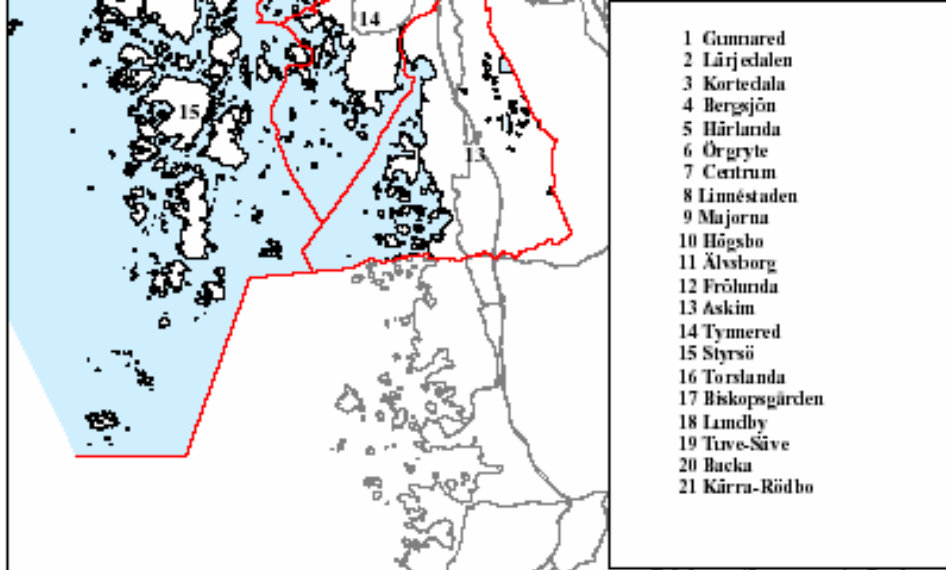

2002: GIFTA OCH EJ GIFTA MED BARN	Antal	%
Gifta kvinnor och män med barn	639	20.4
1 barn	1524	48.6
2 barn	474	15.1
3+ barn	2637	84.2
Totalt		
Ej gifta kvinnor eller män med barn	207	6.6
1 barn	233	7.4
2 barn	56	1.8
3+ barn	496	15.8
Totalt		
Samtliga	3133	100.0
Anteckn: Alla hemboende barn 0-29 år medräknas. Dock gäller att minst ett barn per kategori skall vara i åldern 0-17 år.		
Okt 2004: ARBETSLOSHET MM	Antal	% av folkm
ÖPPET ARBETSLOSA		
Samtliga	227	1.9
18-24 år	32	2.9
25-54 år	149	1.8
55-64 år	46	1.9
S:a utmedb	11	2.6
18-24 år	-	-
I KONJUKTURINRIKT PROGRAM		
Samtliga	128	1.1
18-24 år	18	1.6
2003: OHÄLSOTAL 16-64 ÅR ERSATTA DAGAR/PERS (RFV)		
Samtliga invånare födda i Sverige	33.6	
födda i utlandet	32.1	
födda i utlandet	55.0	

2002: GIFTA OCH EJ GIFTA MED BARN	Antal	%
Gifta kvinnor och män med barn	639	20.4
1 barn	1524	48.6
2 barn	474	15.1
3+ barn	2637	84.2
Totalt		
Ej gifta kvinnor eller män med barn	207	6.6
1 barn	233	7.4
2 barn	56	1.8
3+ barn	496	15.8
Totalt		
Samtliga	3133	100.0
Anteckn: Alla hemboende barn 0-29 år medräknas. Dock gäller att minst ett barn per kategori skall vara i åldern 0-17 år.		
Okt 2004: ARBETSLOSHET MM	Antal	% av folkm
ÖPPET ARBETSLOSA		
Samtliga	227	1.9
18-24 år	32	2.9
25-54 år	149	1.8
55-64 år	46	1.9
S:a utmedb	11	2.6
18-24 år	-	-

BILAGA 4

BILAGA 6

INTERVJUER MED LÄRARE

- Presentation av oss och vad vi gör.
- Bakgrund/syfte till undersökningen: Vi har läst och tittat på hur stadsdelen arbetar med integration och vill se hur det avspeglar sig på din skola.
- Presentation av den intervjuade: namn, ålder, tjänst och hur länge han/hon arbetat där, tidigare tjänster, boende.
- Berätta att vi spelar in intervjun på band.

Frågor

Hur kommer det sig att du sökte till den här skolan?

Vilka tankar och uppfattningar hade du om skolan innan du började?

Vilken uppfattning har du nu?

Hur tror du skolan uppfattas utifrån? t.ex. invånare i stadsdelen, andra stadsdelar, föräldrar, samhället i stort.

På vilket sätt påverkar det dig i din yrkesroll?

Vilka möjligheter ser du med att jobba på skolan?

Vilka svårigheter?

Vad ser du som din viktigaste målsättning med din undervisning?

Hur utvecklas du i din yrkesroll och som person av att jobba just här?

Finns det något speciellt som du upplever att just dina barn/elever behöver extra mycket utav?

Utifrån arbetslaget, strävar ni mot samma mål?

Hur viktigt är det för dig?

Känner du att du uppnår det du vill med din undervisning? Kan du ge exempel?

Hur tror du att dina elever kommer klara sig i framtiden? Vidareutbildning, jobb osv.?

Avslutning

- Vi sammanfattar intervjun. Har vi uppfattat rätt?
- Några frågor, något han/hon vill tillägga?
- Tack för medverkan.